

UPPFÖLJNING AV DET REGIONALA UTVECKLINGSARBETET 2024 OCH FÖRUTSÄTTNINGAR FRAMÅT

2025-
04-04

Region Kronoberg

Rapporten är en uppföljning av 2024 års arbete med den regionala utvecklingsstrategin i Kronobergs län. Rapporten innehåller dels en genomgång av vilka insatser som har genomförts, dels beskrivningar av hur målutvecklingen ser ut. Avslutningsvis följer en beskrivning av planeringsförutsättningar för utvecklingsarbetet framåt.

Innehåll

INLEDNING	2
Om det regionala utvecklingsuppdraget.....	2
Verktyg för genomförande	3
Verksamheter och bolag	3
Projektmedel.....	5
Samordning i länet.....	8
NÅR VI MÅLEN?	10
Strategiskt område - Vi växer i öppna och hållbara livsmiljöer.....	10
Strategiskt område - Vi växer av en cirkulär ekonomi med förnyelseförmåga och ett ökat humankapital.....	14
INSATSER 2024.....	23
Utveckla attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet	23
En plats att vilja leva och bo på.....	28
Utveckla en innovativ region och ett brett näringsliv.....	31
Utveckla kompetensförsörjningen och en god och jämlik hälsa	35
PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR 2026–2028	40
Ämnesövergripande händelser som påverkar samtliga områden.....	40
Bygder och samhällen som ökar Kronobergs välmående och attraktivitet.....	44
Kompetensförsörjning som främjar utveckling och omställning	48
Kronobergska handlingskraften och entreprenörskapet växlas upp	51
Infrastruktur som stärker Kronobergs position i Sydsverige.....	54
SUMMERING AV MÅLEN I GRÖNA KRONOBERG, SLUTSATSER OCH REFLEKTIONER UTIFRÅN PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGARNA	57

INLEDNING

Denna rapport är en årlig uppföljning som tas fram av Regional utveckling för att följa målen och det arbete som bedrivits utifrån den regionala utvecklingsstrategin Gröna Kronoberg 2025. Årets rapport utgör den sista sammanställningen inför övergången till en ny strategiperiod. Den innehåller även ett kapitel som beskriver planeringsförutsättningar framåt, som bygger på den nya regionala strategins prioriteringar. Rapporten ingår i Region Kronobergs årliga interna lärande- och uppföljningscykel inför nästkommande års verksamhetsplanering. Förhoppningen är även att den är ett verktyg för andra aktörer i länet, att använda som planeringsunderlag för att på bästa sätt bidra till Kronobergs utveckling.

Om det regionala utvecklingsuppdraget

Regionerna i Sverige ska skapa förutsättningar för en utveckling som leder till en hållbar regional utveckling och tillväxt i alla delar av landet och som utgår från de lokala och regionala förutsättningarna¹. Uppdraget finns reglerat i förordningen om regionalt tillväxtarbete (2017:583) och i en lag om regionalt utvecklingsansvar (2017:61). I korthet innebär uppdraget att regionerna ska:

- ☐ arbeta fram och fastställa en strategi för utvecklingen i länet
- ☐ samordna insatser för att genomföra denna strategi
- ☐ besluta om hur medel för regionalt tillväxtarbete ska användas
- ☐ följa upp, utvärdera och redovisa resultaten av tillväxtarbetet till regeringen
- ☐ utföra uppgifter inom ramen för EU:s strukturfondsprogram
- ☐ upprätta och fastställa länsplaner för transportinfrastruktur

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) är ett centralt uppdrag för det regionala utvecklingsarbetet. Enligt förordningen (2017:583) ska RUS:en vara en samlad och sektorsövergripande strategi och innehålla mål och långsiktiga prioriteringar. Strategin ska upprättas utifrån en analys av de särskilda förutsättningarna för hållbar regional tillväxt och utveckling i länet. Analysen ska ta hänsyn till funktionella regionala samband. Dessa såväl inom som över läns- och landsgränserna samt till olika typer av landsbygder och tätorter. Vidare ska strategin utarbetas i samverkan med berörda kommuner, länsstyrelser och andra berörda statliga myndigheter. Strategin ska förankras väl lokalt och regionalt. Näringslivet och det civila samhällets organisationer i

¹ Beskrivningen av det regionala uppdraget är hämtat från Sveriges Kommuner och Regioner.
<https://skr.se/skr/samhallsplaneringinfrastruktur/regionalutveckling/regionalutvecklingsansvar.2689.html>

länet ska även erbjudas möjligheter till samverkan. Enligt förordningen har Region Kronoberg ett ansvar att löpande och systematiskt följa och analysera utvecklingen i länet. Regionen ska även genomföra uppföljningar och utvärderingar av de insatser som genomförs för att bidra till RUS:ens mål.

Verktyg för genomförande

Den regionala utvecklingsstrategin är en strategi för hela länet, inte bara organisationen Region Kronoberg. Många aktörer var för sig och tillsammans behöver bidra till att målen uppfylls. Det innebär att målen i strategin är mål för hela länets utveckling. Region Kronoberg har dock ett särskilt ansvar att genomföra, samordna och följa upp insatser för att nå målen i strategin. Det ligger även på regionens ansvar att skapa en samsyn kring utmaningar och möjligheter i länet. Genomförandet av strategin sker dels genom egna medel och verksamheter, dels genom mer mjuk styrning i form av samordning av resurser och insatser i regionen. I detta avsnitt redovisas de ekonomiska medel, verksamheter och bolag samt nätverk som Region Kronoberg har tillgång till/samordnar för att bidra till genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin.

Verksamheter och bolag

Utöver den egna verksamheten inom förvaltningen för regional utveckling finansierar Region Kronoberg även externa organisationer och bolag som bedriver verksamhet inom området:

ARBETSMARKNAD OCH NÄRINGSLEV

- ☐ **AB Destination Småland.** Ett helägt bolag av Region Kronoberg som har som uppdrag att utveckla och marknadsföra besöksnäringen i Kronobergs län, som en del av Småland.
- ☐ **ALMI.** Erbjuder lån och affärsutveckling till företag med tillväxtpotential. Det gäller såväl företag som är i startupfas som befintliga företag. Genom dotterbolaget Almi Invest investerar Regionen riskkapital i företag i tidiga skeden, med stor tillväxtpotential och en skalbar affärsidé.
- ☐ **Coompanion.** Arbetar med påverkansarbete och synliggörande av tillsammansföretagandet. Ger bland annat kostnadsfri företagsrådgivning, för de som vill starta företag tillsammans.
- ☐ **EEN Kronoberg (Enterprise Europe Network)** Arbetar med att hjälpa företag att växa globalt. Ett europeiskt affärsnätverk med över 600 rådgivare i 60 länder som finns till för att stödja små och medelstora företag att nå nya marknader och förbättra sin innovations- och omställningsförmåga. Ger kostnadsfri rådgivning och tillgång till internationella affärskontakter samt stöd i att hantera utmaningar inom digitalisering, innovation, internationalisering och hållbarhet för att kunna konkurrera på en internationell marknad.

- **Växjö Linnaeus Science Park AB.** Ett science park-bolag som inkluderar inkubationsverksamhet, Företagsfabriken i Kronoberg. Det finns ett samverkansavtal gällande inkubatorsverksamheten. Hjälper entreprenörer att förverkliga sin potential genom att ge de rätta verktygen för att snabbare uppnå tillväxt och nå ut på marknaden. Företagsfabriken satsar på bolagen som har en bärkraftig idé och hög tillväxtpotential genom affärsrådgivning och coaching, för att accelerera deras utveckling.
- **Ung företagsamhet (UF).** En politiskt obunden, ideell utbildningsorganisation som utbildar gymnasieelever i entreprenörskap genom processutbildningen UF-företagande. De arbetar även med grundskolan inom de frågorna.

KOMPETENSFÖRSÖRJNING

- **Vård- och omsorgscollege Kronoberg.** Vård- och omsorgscollege är en samverkansplattform för arbetsliv och utbildning inom vård och omsorg på nationell, regional och lokal nivå. I Vård- och omsorgscollege Kronoberg samverkar samtliga åtta kommuner, Region Kronoberg, privata utbildningsaktörer och fackförbundet Kommunal. Syftet med samverkan är att trygga en hållbar kompetensförsörjning och säkerställa en god kvalitet på utbildning inom branschen.
- **Teknikcollege.** Samverkansplattform för industrins kompetensförsörjning och en kvalitetsstämpel på utbildningar där kommuner, utbildningsanordnare och företag samverkar för att öka attraktionskraften och kvaliteten på tekniskt inriktade utbildningar. Teknikcollege Kronoberg omfattar kommunerna Alvesta, Lessebo, Markaryd, Tingsryd, Uppvidinge, Växjö och Älmhult samt Ryssbygymnasiet.

KULTUR

- **Kulturparken Småland.** I Kulturparken Småland ingår Smålands museum, Sveriges glasmuseum, Utvandrarnas hus, Kronobergs slottsruin, Kronobergs lantbruksmuseum, Kulturarvscentrum Småland, Kronobergsarkivet och Ångaren Thor. De arbetar med samlingar, arkiv, publik verksamhet och kulturmiljöfrågor som byggnadsvård och arkeologi.
- **Musik i Syd.** Musik i Syd är en musikinstitution i Skåne och Kronoberg. De har till syfte att ge människor tillgång till skapande och levande musikupplevelser. Varje år presenterar Musik i Syd, ofta i samarbete med olika lokala arrangörer, ca 2000 konserter i södra Sverige.
- **Regionteatern Blekinge-Kronoberg.** Länsteater för två län. De spelar cirka 400 föreställningar per år fördelade på cirka 10 nya uppsättningar. De flesta produktionerna turnerar teatern med och merparten av föreställningarna säljs till andra arrangörer; teaterföreningar, skolor, företag, studieförbund m fl.

- **Studieförbunden i Kronoberg.** De har olika roller och inriktning. Gemensamt för dem är att de bidrar till att stärka demokratin och samhällsengagemanget och gör det möjligt för människor att påverka sin livssituation. Stora förändringar under området och föregående år avvecklades två av studieförbunden.
- **Övriga kulturorganisationer.** Utöver bolagen och studieförbunden finns det många viktiga aktörer inom kulturområdet som arbetar med att möjliggöra för invånarna att ta del av och själva utöva kultur.

Projektmedel

Ekonomiska medel är ett viktigt verktyg för att nå målen i den regionala utvecklingsstrategin. Utöver den ordinarie budgeten som aktörerna har är även projektmedel betydelsefulla för att finansiera insatser. Nedan beskrivs finansieringskällan 1:1-anslag, som är statliga medel, samt beskrivning av medel från EU-fonder. Det som inte redovisas är de medel som fördelas direkt från departement och myndigheter till aktörer som exempelvis bidrag- och verksamhetsstöd inom kultursektorn, folkhälsoområdet, landsbygdsprogram, transportbidrag osv. Att ge en heltäckande bild av hur finansieringen ser ut kopplat till regionala utvecklingsstrategin är mer eller mindre omöjlig att göra.

ANSLAG 1:1 2025

Statliga anslag (1:1-medel) för regional utveckling fördelas årligen till Region Kronoberg och ligger helt utanför Region Kronobergs ordinarie budget. Dessa medel delas inte ut, utan måste sökas av aktörer för genomförande av **regionala projekt**; eller av företag i form av **företagsstöd**; samt i form av förordningsstyrda stöd inom **kommersiell service**. Till stor del används anslaget till medfinansiering av regionala (eller än större) projekt som **främjar hållbar regional tillväxt och utveckling i Kronobergs län**.

Regional **projektverksamhet** är det som anslaget används till i övervägande del. Dessa projekt följs fortlöpande upp av projektutvecklare/finansieringsansvarig; genom projektrapporter, projektbesök, olika projektmöten med andra intressenter/finansiärer samt i direkta dialoger mellan projektägare och projektvecklare. Följande projekt beviljades under året:

Projekt	Projektägare	1:1 RK	Totalbudget
S3-plattform i Sydost	Region Kalmar län	3 574 500	25 000 000
Strategisk kompetensförsörjning för industrin i Kronoberg	Campus Ljungby	3 300 000	16 321 176
SEKK - Smarta elsystem i Kalmar och Kronobergs län	Region Kronoberg	4 878 676	24 325 491
Cirkulära affärsmodeller Kronoberg	Almi Kronoberg	5 209 316	10 418 632
Smart Elektrifiering - Produkter och System (SEPS)	Linnéuniversitetet	3 179 326	13 736 947
Skogens kraft 2.0	Västra Götalandsregionen	1 627 421	9 764 548
CEE - Center for Energy and Environment	Linnéuniversitetet	2 696 901	10 787 604
		24 466 140	110 354 398

En tydlig trend är att projekten till antalet är färre men i omslutning istället större – både budgetmässigt och geografiskt. Det beviljades få "bara Kronoberg"-

projekt vilket får ses som mestadels positivt. Majoriteten av beviljade projekt består av flera aktörer/samverkansparter som genomför projekten tillsammans, gentemot en eller flera målgrupper. Geografiska gränser ses som underordnade i till exempel näringslivet. Detta innebär att i varje enskilt projekt som Region Kronoberg beviljat så är medfinansieringen i 1:1 hög, men också uppväxlingen. Nackdelen är att man låser fast mycket 1:1-medel i de enskilda projekten, en risk om de skulle gå dåligt/försenas rent upparbetningsmässigt. En portfölj med många, och mindre, projekt/förstudier är mindre känslig för sådana risker. Men då på bekostnad av att projekten har mindre strukturlådan och långsiktig nytta för länet.

Företagsstöd: Efterfrågan på våra utvecklingscheckar är för länet fortsatt hög. Under 2024 fanns inga andra medel från nationella potter att tillgå. Totalt beviljades från vårt 1:1-anslag 5,2 mkr under 2024 (4,3 mkr 2023). Fortsatt är ändå fokus i arbetet att, i linje med den politiska viljan, mer av anslaget ska fördelas till företagen direkt.

Kommersiell service: Belastningen på de olika stödformerna inom kommersiell service brukar vara relativt konstant, då en del av stöden är av mer "utdelande" karaktär medan den andra delen utgör direkta företagsstöd. Så var det även under 2024. Totalt betalades det ut 1,6 mkr. Utöver våra 1:1-medel kompletterades stödet 2024 av statliga extramedel till just Kommersiell service. Detta innebär främst en lägre belastning på "vårt" anslag.

Sammantaget har det under 2024 alltså beviljats relativt mycket sett till totalen, och efterfrågan/trycket på medel har konstant varit högt, mer än tillgängliga medel. En del har under 2024 "löst sig" då vissa projektutvecklingsprocesser inte konkretiserats. Inför 2024 var analysen att nya beslut för insatser framåt behövde öka (jämfört med 2023). Detta för att bemyndigandet ska hållas på en någorlunda hög nivå enligt uppsatt arbetsmodell.

EU-FINANSIERING I KRONOBERGS LÄN

EU-finansiering är ekonomiskt stöd från EU:s fonder och program som syftar till att främja utveckling, innovation och samarbete inom olika områden, där medlen fördelas genom konkurrensutsatta utlysningar och samfinansieras av mottagarna. Sedan starten av EU:s programperiod 2021–2027 har **32 projekt** berört Kronobergs län, med en total EU-finansiering på **cirka 346 miljoner kronor**. Projekten kopplar an följande områden i den Regionala utvecklingsstrategin:

- **19 projekt** – Utveckla en innovativ region och ett brett näringsliv
- **8 projekt** – Utveckla attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet
- **5 projekt** – Utveckla kompetensförsörjning och en god och jämlik hälsa

Dessa satsningar är avgörande för hållbar regional utveckling.

EU:s programperiod 2021–2027 är nu inne i en avgörande fas, där programmets framsteg utvärderas och strategiska justeringar görs. För att säkerställa att EU-medel används effektivt och når sina mål har halvtidsuppföljningar genomförts under 2024 inom **Interreg South Baltic Programme**. Det innebär att programmets genomförande har utvärderats, och fokus ligger nu på att fullfölja pågående projekt och möjliggöra ytterligare samverkan där det finns utrymme.

Under 2024 genomfördes de sista ordinarie utlysningarna inom **Interreg Baltic Sea Region**, där fem unika aktörer från Kronoberg var involverade, samt inom **Interreg North Sea Programme**, där fyra unika aktörer från länet deltog. Under året har dessutom tre nya projekt inom Interreg South Baltic Programme beviljats finansiering, varav ett leds av en aktör från Kronoberg. Även inom Interreg Baltic Sea Region har tre nya projekt där Kronoberg är en del av samarbetet godkänts. Dessa projekt stärker länets roll i det internationella samarbetet och ger nya möjligheter till utveckling inom områden som hållbarhet, innovation och grön omställning. Kronoberg deltar nu i åtta transnationella och gränsregionala projekt, vilket visar på länets närvaro i EU-finansierade samarbeten.

Vårt gränsregionala program, **Interreg South Baltic Programme**, erbjuder fortfarande möjligheter för aktörer i Kronoberg att samverka för utveckling av södra Östersjöområdet. Det specifika målet för cirkulär ekonomi har varit välsokt, och endast begränsade medel återstår inom det området. Däremot finns det fortsatt utrymme inom andra tematiska områden där länets aktörer kan söka finansiering. Den ökade efterfrågan på finansiering inom vissa områden har lett till att medel snabbt allokerats, medan andra områden fortfarande har kapacitet för ytterligare satsningar.

Strukturfondernas genomförande

Under 2024 genomfördes en **halvtidsutvärdering** av regionalfondsprogrammet. Utvärderingen resulterade i en omfördelning av medel mellan programmets specifika områden. **Medel flyttades** från områden med lägre söktryck till områden med högre behov och genomförandepotential.

Inom prioritering 1 – Stärkt konkurrenskraft, höjd innovationsgrad och säkrad nytta av digitaliseringen har det omfördelat cirka 40 miljoner kronor. Dessa medel har flyttats från särskilt mål 1.2 "Säkra nyttan av digitaliseringen" till:

1.1: Stärk forskning och innovation – 14 miljoner kronor

1.3: Stärk små och medelstora företags tillväxt och konkurrenskraft – 25 miljoner kronor

Inom prioritering 2 – Stärkt kompetens för en accelererad omställning och smart specialisering samt en jämställd arbetsmarknad var det däremot inte möjligt att göra någon omfördelning. Här finns fortfarande cirka 49 miljoner kronor kvar.

Inom prioritering 3 – Ökad takt i klimatomställningen och utvecklingen för en bättre miljö har det flyttats 40 miljoner kronor från särskilt mål 2.1 "Främja energieffektivitet" till:

2.3: Utveckla smarta energisystem – 15 miljoner kronor

2.6: Främja cirkulär ekonomi – 25 miljoner kronor

Totalt återstår **381,8 miljoner kronor** i regionalfonden för programperioden.

Det fortsätter att vara ett lågt söktryck inom mål **1.2 för digitalisering**, där endast en förstudie har beviljats medel hittills. Det är dock viktigt att belysa att vi har flera projekt som aktivt arbetar för att främja digitaliseringen hos företagen. Trots dessa insatser finns det fortfarande utmaningar som behöver adresseras för att öka intresset och ansökningarna inom detta område. För att möta dessa utmaningar genomförde vi under 2024, flera mobiliseringsinsatser för projektaktörer ex. ihop med Småland och öarna. Dessa insatser syftade till att skapa en starkare samverkan och öka kunskapen om möjligheterna inom flera områden, inklusive digitalisering, vilket förväntas leda till fler ansökningar framöver i programperioden.

Genomförandet i socialfonden ligger bra till sett till den tid som återstår av programgenomförandet. I dagsläget är **56%** av medlen in-tecknade i projekt, vilket visar på en god framdrift. Regionalfondens genomförande ligger något efter, med endast **38 %** av medlen in-tecknade i projekt.

De två utlysningssomgångarna för strukturfonderna 2024 resulterade i **8 nya projekt** som berör Kronobergs län, med en total summa på drygt **77 miljoner kronor i EU-medel**. Dessa projekt förväntas bidra till regionens utveckling och stärka dess konkurrenskraft. Bland de projekt som beviljades medel återfinns **Smarta elsystem i Kalmar och Kronoberg (SEKK)**, där Region Kronoberg, Region Kalmar län, Energikontor Syd, Länsstyrelserna i Kalmar och Kronobergs län samt E.ON samverkar (se sidan 33).

Samordning i länet

Det övergripande syftet med de plattformar och nätverk som finns på regional nivå är att genom dialog åstadkomma samverkan utifrån regionala och lokala mål. Samverkan behöver ske både mellan offentlig sektor, myndigheter, civilsamhället och privat sektor men syftet styr vilka aktörer som ingår i respektive plattform eller nätverk. Länsstyrelsen samordnar nätverk inom exempelvis frågor som ANDTS (alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar), brottsförebyggande arbete, integration, miljö, landsbygd och livsmedelsförsörjning. Linnéuniversitetet bjuder in till samverkanssamtal inom olika tematiska områden.

Region Kronoberg samordnar **Regionalt strategiskt råd** som består av kommunstyrelsernas presidier samt kommunchef och andra konstellationer där nämndsordförande från kommunerna möts inom olika frågor. Nedan beskrivs

några antal centrala nätverk och arbetsgrupper som Region Kronoberg samordnar.

CHEFSNÄTVERK

Region Kronoberg samordnar chefsnätverk i länet i olika konstellationer vilka är:

- ☐ **Kommunchefer**
- ☐ **Ledningsgrupp för samordning av länets hälso- och sjukvård, socialtjänst och skola**
- ☐ **Näringslivschefer - Business Region Kronoberg**
- ☐ **Kulturchefer**
- ☐ **Skolchefer**

UPPDRAGSNÄTVERK/VIKTIGA ARBETSGRUPPER

Det finns flera viktiga uppdragsnätverk i länet. Här är två exempel på nätverk där flera aktörer ingår för ökad samverkan i länet.

- ☐ **Samplaneringsnätverket som består av:** samhällsplanerare och trafikplanerare från Region Kronoberg, Länsstyrelsen Kronobergs län, Trafikverket Södra regionen, samt länets samtliga kommuner. Beroende på mötets inriktning kan även ansvariga för näringslivsutveckling, kulturmiljö, naturmiljö, och/eller landsbygdsutvecklare delta.
- ☐ **Kompetensforum, består av:** Svenskt näringsliv, Sydsvenska Handelskammaren, Företagarna, Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Linnéuniversitetet, Studieförbunden, representanter från kommunernas personal-, näringsliv- och skolchefer, SYV, vuxenrektorerna samt representanter från Yrkeshögskolan och Etablering- och arbetssamverkan Kronoberg samt Vård- och omsorgscollege m.fl.

Utöver dessa nätverk medverkar Region Kronoberg även i tillfälliga styr- och arbetsgrupper, i olika projekt och satsningar. Region Kronoberg har även samverkansavtal med andra organisationer. Det finns exempelvis ett övergripande samverkansavtal med Linnéuniversitetet som har en styrgrupp och en arbetsgrupp.

Samverkan och påverkansarbete utanför länet

Det är inte bara viktigt med samordningen i länet för att nå den regionala utvecklingsstrategin. Det är också viktigt att länets aktörer driver målsättningarna i Regionala utvecklingsstrategin genom mellanregionala-, nationella- och internationella samverkansorgan som exempelvis inom EU.

Några av de övergripande samverkansorgan som Region Kronoberg ingår i är:

Regionsamverkan Sydsverige (RSS). I RSS ingår utöver Region Kronoberg även Region Blekinge, Region Halland, Region Jönköpings län, Region Kalmar

län och Region Skåne. Alla län som angränsar till Kronoberg. Inom samverkan finns fyra utskott inom infrastrukturplanering, kollektivtrafik, kultur och regionala utveckling. Det sistnämnda som fokuserar på bredband och digitalisering, energiförsörjning samt kompetensförsörjning. För energiförsörjning finns en politisk beredning med syfte att samla de aktörer som gemensamt kan skapa rätt förutsättningar för den elektrifiering som krävs. Samarbete sker både politiskt och på tjänstepersonsnivå. Målsättningen är att skapa en grund för ökad tillväxt och hållbar utveckling i Sydsverige och Sverige. Under insatser berörs exempel som skett inom denna samverkan.

Småland, Blekinge och Hallands brysselkontor (SBHSS). Medlemmar är fem regioner; Region Kalmar, Region Blekinge, Region Jönköping, Region Kronoberg och Region Halland samt Linnéuniversitetet. Brysselkontoret bevakar länens intressen när beslut ska tas i EU, som påverkar utvecklingen i Kronoberg och övriga regioner. Brysselkontoret gör bland annat det genom påverkansarbete, stärka samverkan och att ta tillvara kunskap och dela med sig av information till sina medlemmar. Under 2024 har fokusområden varit framtidens mobilitet, grön, blå och digital omställning samt hälsa och vård.

Med flera....

Det finns fler mellanregionala och internationella samarbeten som beskrivs här:

<https://www.regionkronoberg.se/regional-utveckling/det-regionala-utvecklingsuppdrag/genomforande/samverkan/>

NÅR VI MÅLEN?

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) Gröna Kronoberg 2025 består av två strategiska områden som är kopplade till utmaningar för länet och totalt sju långsiktiga mål. Sammantaget bildar detta en målbild år 2025 för Kronoberg att sträva emot. Den övergripande strukturen används för att analysera utvecklingen i relation till de långsiktiga målen. I det här avsnittet ger vi en beskrivning och analys av målutvecklingen för att sedan göra en bedömning om vi förväntas nå målen fram till år 2025 eller inte. För varje mål finns det ett flertal indikatorer och i bilaga 1 har vi gjort en bedömning om hur Kronoberg utvecklas sett till respektive indikator.

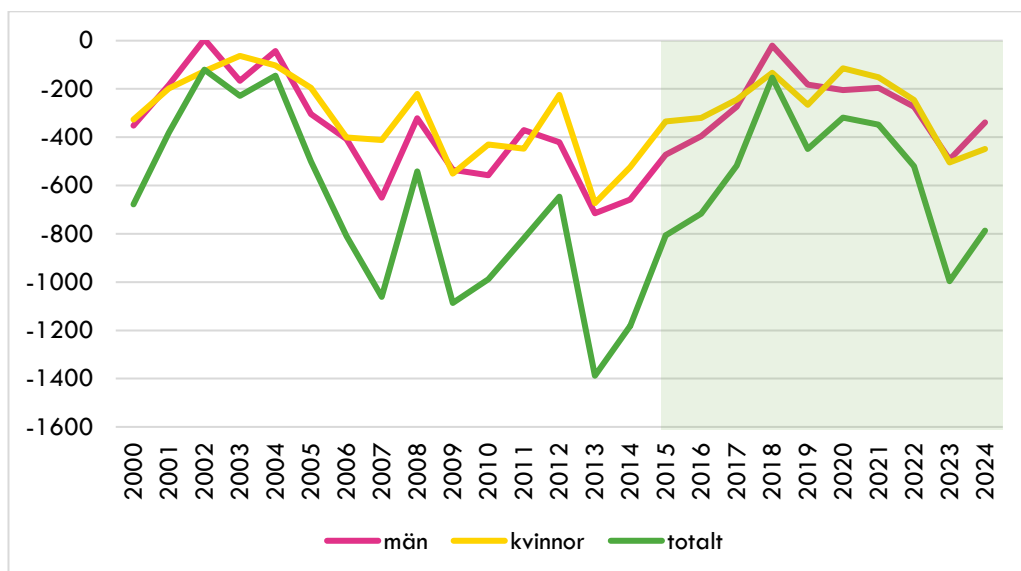
Strategiskt område - Vi växer i öppna och hållbara livsmiljöer

Beskrivning och analys av målutvecklingen:

ÖKAD ATTRAKTIVITET – FLER SKA VÄLJA ATT BO I LÄNET. INRIKES FLYTTNETTO SKA FÖRBÄTTRAS 2014–2025.

Inrikes flyttnetto används för att mäta boendattraktivitet och visar om fler personer flyttar till länet från andra län eller tvärt om. Måttet kan ge en mer rättvisande indikator än att bara följa den totala befolkningsutvecklingen i länet eftersom det fångar flyttningar mellan regioner i Sverige. När en region har ett positivt inrikes flyttnetto är det på bekostnad av andra regioner och fångar

därmed ett konkurrensperspektiv. Ett positivt inrikes flyttnetto är eftersträvarvärt, eftersom det indikerar att Kronoberg är mer attraktivt att bo i jämfört med andra län.

FIGUR 1: INRIKES FLYTTNETTO FÖR KRONOBERGS LÄN UNDER PERIODEN 2000–2024 KÄLLA: SCB.

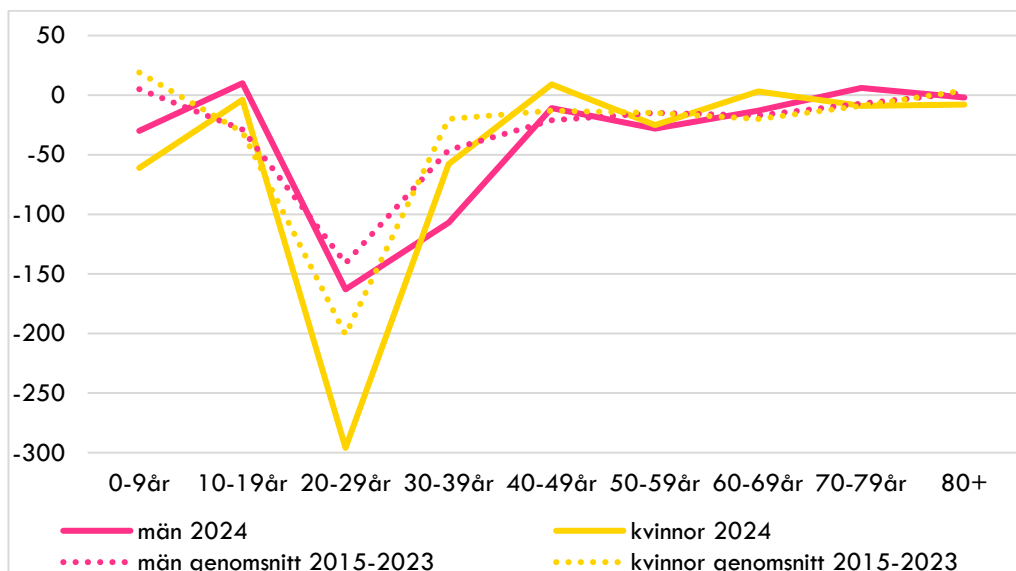
Inrikes flyttnetto har varit negativt för Kronoberg under hela perioden 2000–2024 då fler personer från Kronobergs län väljer att flytta till andra län i Sverige än tvärt om. Strategiperiodens första tre år mellan 2015–2018 skedde en positiv utveckling. Först 2018 vände utvecklingen och efter en liten återhämtning 2020 så har nettot sjunkit. Först 2024 har vi återigen en positiv utveckling i länet, under året gick nettot från -997 till -787 personer. Ökningen år 2024 förklaras av såväl ett förbättrat netto bland kvinnor som män. Inrikes flyttnetto har förbättrats under strategiperioden, vilket innebär att målet bedöms vara uppfyllt.

Befolkning i Kronobergs län	
Folkmängd per den 31 dec 2023	203 686
Födda år 2024	+1 836
Döda år 2024	-1 859
Inrikes inflyttningar år 2024	6 072
Inrikes utflyttningar år 2024	6 859
Inrikes flyttnetto år 2024	-787
Utrikes inflyttningar år 2024	2 097
Utrikes utflyttningar år 2024	1 604
Utrikes flyttnetto år 2024	+493
Folkmängd per den 31 dec 2024	203 351 ²

² Differensen om 18 personer gentemot befolkningsminskningen om 335 personer beror på att händelser (födda, döda, flyttningar) som skett före den 1 januari 2024, men som har rapporterats efter 1 februari 2024, påverkar folkmängden men är inte redovisade

FIGUR 2: DEMOGRAFISKA KOMPONENTER SOM FÖRKLARAR BEFOLKNINGSFÖRÄNDRINGEN UNDER ÅR 2024 KÄLLA: SCB.

År 2023 var första året under strategiperioden som antalet invånare i Kronobergs län minskade. Under 2024 fortsatte trenden då befolkningen minskade med 335 personer, minskningen var dock inte lika stor som under 2023 då befolkningen minskade med 649 personer. För att hitta en liknande negativ befolkningsförändring som 2023 behöver vi gå tillbaka ända till år 2000. De demografiska komponenterna som bidrar till befolkningsförändringen visas i figur 2. Kronobergs län fortsätter att uppvisa en nedåtgående trend i barnafödandet, med 127 färre födselar under 2024 jämfört med föregående år. Samtidigt ökade antalet avlidna under året. Däremot har inrikes flyttnetto förbättrats, vilket i detta fall innebär att färre personer lämnar länet, som kan kopplas till att inrikes utflyttningar minskat från 7185 år 2023 till 6859 personer år 2024. En positiv utveckling i relation till målet. Under 2024 ökade Kronoberg läns utrikes flyttnetto från 153 år 2023 till 493. Utrikes flyttnetto utvecklas positivt, då fler personer har invandrat till länet samtidigt som utvandringen minskat.

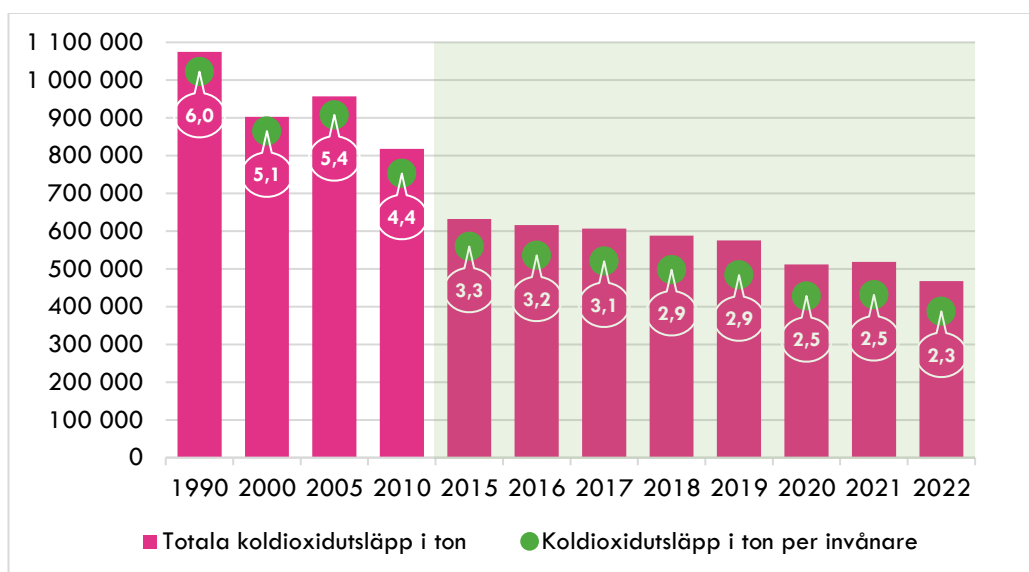
FIGUR 3: INRIKES FLYTTNETTO I KRONOBERGS LÄN EFTER KÖN OCH ÅLDERSKATEGORI FÖR ÅR 2024 (heldragen linje) samt ett genomsnitt för perioden 2015–2023 (prickade linjer). KÄLLA: SCB OCH BEARBETNINGAR AV REGION KRONOBERG.

I figur 3 visas inrikes flyttnetto per kön och åldersgrupp för år 2024 som heldragna linjer och de prickade linjerna motsvarar ett genomsnitt för övriga år under strategiperioden. Diagrammet visar att inrikes flyttnetto varierar mycket mellan åren för åldersgrupperna 0–9 år, 20–29 år samt 30–39 år. Den utspridda variationen i inrikes flyttnetto avtar med åldern och framför allt från åldersgrupperna som är 50 år eller äldre. Den största skillnaden syns i åldersgrupper 20–29 år, både när det gäller inrikes flyttnetto mellan åren och skillnader mellan könen. År 2024 var flyttnettot för män i denna åldersgrupp -

141, medan det för kvinnor låg på -296. I likhet med föregående år var inrikes flyttnettot fortsatt negativt för åldersgruppen 0–9 år. Under 2024 var även skillnaderna i flyttnetto mellan könen i denna åldersgrupp (0–9 år) stort, där pojkarnas inrikes flyttnetto låg på -30 medan flickorna hade ett inrikes flyttnetto på -61.

KLIMATPÅVERKAN SKA MINSKA. UTSLÄPP AV KOLDIOXID I KRONOBERGS LÄN FRÅN FOSSILA BRÄNSLEN SKA TILL ÅR 2025 HA MINSKAT TILL 1,5 TON PER ÅR OCH LÄNSINVÅNARE.

Genom att studera utvecklingen av koldioxidutsläpp får man en indikation på om länet har minskat sin klimatpåverkan. För att se så att inte eventuell befolkningsökning påverkar utsläppen relateras utsläppen till antal invånare i länet. Lägre utsläpp per invånare kan indikera på en mer hållbar och effektiv användning av resurser. Det är en utmaning att ersätta fossila transporter med koldioxidsnåla alternativ som funkar för olika grupper och geografier och som därmed även är socialt hållbara. Ytterligare en utmaning uppstår utifrån länets geografi då bosättningen i ett landsbygds-län som Kronoberg kan medföra stora avstånd. Detta ger upphov till relativt höga utsläpp från främst transportsektorn.

FIGUR 4: KOLDIOXIDUTSLÄPP I KRONOBERGS LÄN UNDER PERIODEN 1990–2022 I TON TOTALT OCH I TON PER INVÅNARE. KÄLLA: SMHI, SCB OCH BEARBETNINGAR AV REGION KRONOBERG.

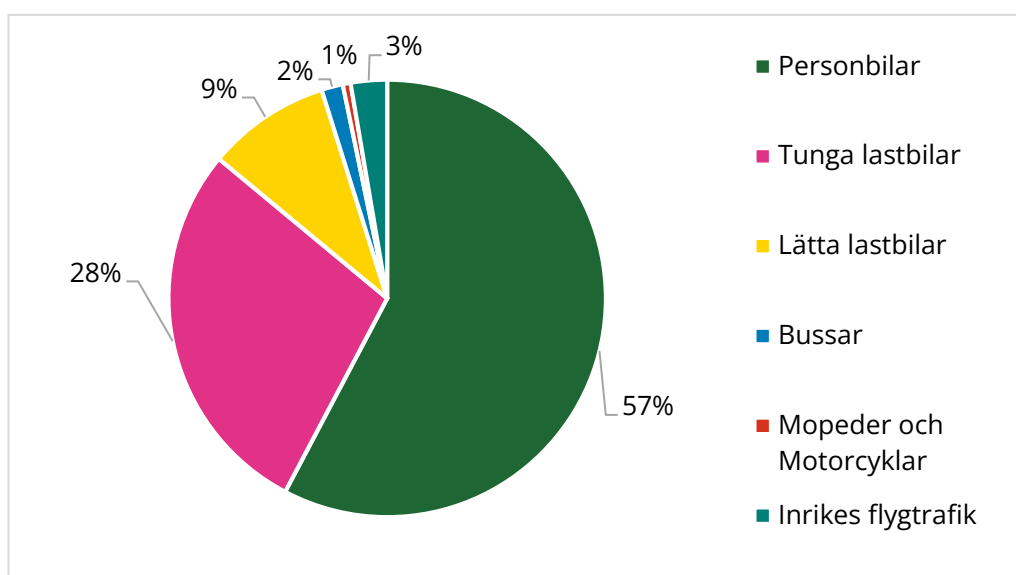
Koldioxidutsläppen i Kronobergs län hade år 2022 minskat jämfört med år 2021, vilket visas i figur 4³. Därmed blev det ingen fortsatt ökning som vi såg mellan år 2020 och 2021, utan år 2021 kan förhoppningsvis ses som en tillfällighet. Senaste data från 2022 visar på totala koldioxidutsläpp om knappt 468 000 ton, i jämförelse uppgick utsläppen år 1990 till drygt 1 000 000 ton.

³ SMHI gör kontinuerliga uppdateringar bakåt i tidsserien av utsläppen, när metodiken förbättras eller ny information tillkommer, så vid jämförelse av uppgifter i årets insatsrapport med tidigare insatsrapporter kan det finnas historiska uppgifter som uppdaterats.

Utsläppen av koldioxid i Kronoberg år 2022 motsvarande 2,3 ton per länsinvånare och år. Detta är dock inte tillräckligt för att nå målet på 1,5 ton per länsinvånare och år, och utifrån den historiska trenden av koldioxidutsläpp finns det inget som tyder på att vi kommer uppnå målet år 2025.

Det finns nationella utsläppsdata för år 2023 och enligt den så minskar utsläppen av koldioxid mellan år 2022 och 2023. Om Kronoberg skulle ha lika stor andel utsläpp av rikets total som tidigare kommer vi också att få något mindre utsläpp år 2023, dock inte tillräckligt för att nå målen.

År 2022 kom 349 656 ton koldioxidutsläpp från transporter, vilket motsvarar 75 procent av de totala utsläppen. Det är främst utsläpp som orsakas av personbilar samt tunga lastbilar, vilket framgår av figur 5 som visar hur utsläppen fördelar sig mellan de olika fordonsslagen.

FIGUR 5: ANDEL KOLDIOXIDUTSLÄPP FRÅN TRANSPORTER FÖRDELAT PÅ FORONSSLAG, ÅR 2022, KRONOBERGS LÄN. KÄLLA: SMHI.

En nackdel med dagens officiella statistik är att den ej är konsumtionsbaserad då de faktiska utsläppen bör vara större än vad som redovisas. Exempelvis underskattas utsläpp som härrör från länsinvånarnas utlandsresor. Samtidigt kan exempelvis genomkorsande lastbilstrafik generera utsläpp i Kronoberg som är svåra att påverka lokalt då de varor som transporteras inte konsumeras i länet.

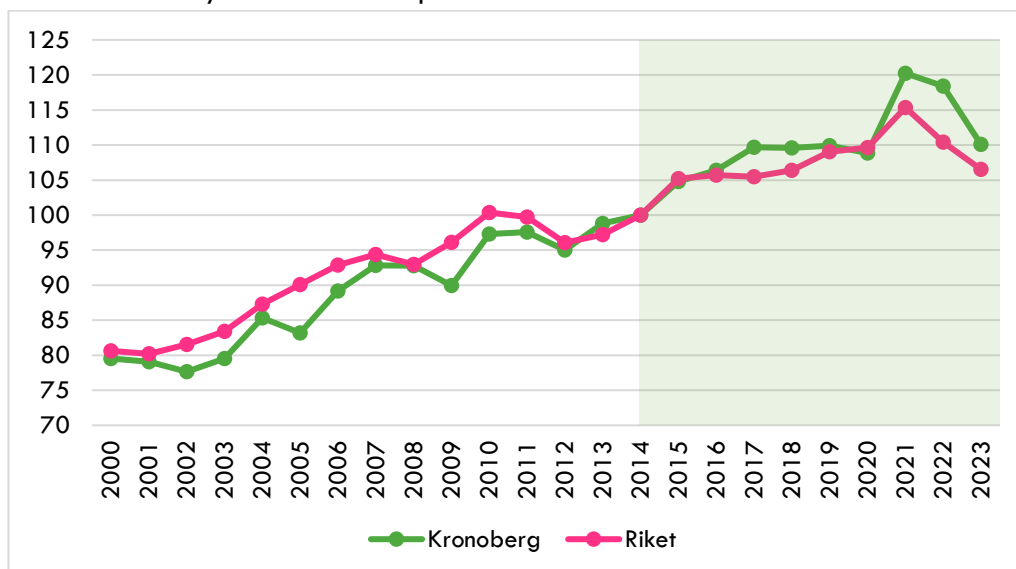
Strategiskt område - Vi växer av en cirkulär ekonomi med förnyelseförmåga och ett ökat humankapital

Beskrivning och analys av målutvecklingen:

PRODUKTIVITETEN SKA ÖKA. MELLAN 2014–2025 SKA BRP/SYSSELSATT I KRONOBERGS LÄN ÖKA MER ÄN I RIKET.

Produktivitet mäter effektiviteten i ekonomins produktionsprocess. På lång sikt är ökad produktivitet en förutsättning för att lönerna ska kunna stiga. En hög

produktivitet är därför eftersträvarsvärd då den ofta indikerar på en stark regional konkurrenskraft. Det är även en förutsättning för att kunna konkurrera såväl nationellt som internationellt i och med Kronobergs ställning som ett litet exportberoende län. Bruttoregionprodukten (BRP) för Kronobergs län fastställer värdet av all produktion av varor och tjänster i regionen. Genom att relatera BRP till antalet sysselsatta fås ett produktivetsmått.

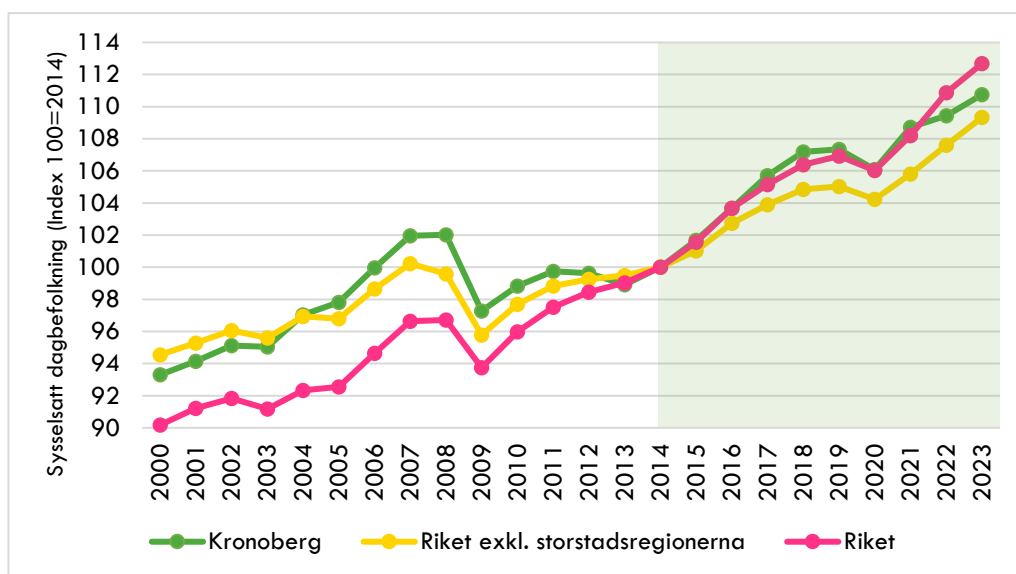
FIGUR 6: PRODUKTIVITET (BRP I FASTA PRISER PER SYSSELSATT) UNDER PERIODEN ÅR 2000–2023. INDEX = 100, ÅR 2014. KÄLLA: SCB OCH BEARBETNINGAR AV REGION KRONOBERG.

I figur 6 jämförs utvecklingen i Kronobergs län med riket. Produktiviteten har under större delen av strategiperioden haft en god utveckling i Kronoberg som varit över eller i paritet med riksgenomsnittet. År 2021 ökade produktiviteten i Kronobergs län mer än i riket och länet hade en stark återhämtning efter att utvecklingen hade stannat av under perioden 2017–2020. I samband med att de preliminära siffrorna för 2022 fastställdes justerades dock bruttoregionprodukten ner och antalet sysselsatta upp. Sammantaget medförde detta en nedgång i produktiviteten både i Kronoberg och i riket som helhet. Siffrorna för 2023 är preliminära men visar att BRP i Kronoberg gick ner marginellt i jämförelse med föregående år samtidigt som antalet sysselsatta också gick ner. BRP är omräknat i fasta priser för att kunna göra jämförelser över tid oberoende av inflation. När vi tar hänsyn till den omfattande ökning som skedde i konsumentprisindex under 2023 minskar värdet av produktionen i Kronoberg, vilket får till följd att BRP per sysselsatt omräknat i fasta priser faller i länet.

Eftersom utvecklingen under stora delar av strategiperioden men framförallt år 2021 varit stark ser dock utgångsläget fortsatt bra ut för Kronoberg. I jämförelse med utgångsåret 2014 förväntas produktiviteten i Kronoberg år 2023 ha ökat med drygt 10 procent. Motsvarande ökning i riket förväntas uppgå till drygt 6 procent. Även fast antalet sysselsatta i länet har ökat över flera år under strategiperioden har BRP ökat i högre utsträckning, vilket tyder på en stigande produktivitet.

BALANSERAD TILLVÄXT – FLER ARBETSTILLFÄLLEN. MELLAN 2014–2025 SKA DEN SYSSELSATTA DAGBEFOLKNINGEN I LÄNET ÖKA MER ÄN RIKSGENOMSNIITTET (EXKLUSIVE STORSTADSREGIONERNA).

Utvecklingen av den sysselsatta dagbefolkningen kan ge en indikation om produktivitetstillväxten även leder till att skapa fler arbetstillfällen regionalt. En ökad produktivitet behöver nödvändigtvis inte vara förenad med fler arbetstillfällen. När innovation och teknologisk utveckling driver stora omställningar kan detta leda till att efterfrågan på arbetskraft sjunker. Det är först när den stigande produktiviteten genererar nya yrken och arbetstillfällen som utvecklingen på sikt blir hållbar för länet. Inte minst utifrån att fler arbetstillfällen i länet kan påverka boendeattraktiviteten positivt samt minska de sociala klyftorna.

FIGUR 7: SYSSELSATT DAGBEFOLKNING⁴ ÅR 2000–2023⁵. INDEX = 100, ÅR 2014. KÄLLA: SCB OCH BEARBETNINGAR AV REGION KRONOBERG.

I figur 7 jämförs utvecklingen av den sysselsatta dagbefolkningen i Kronobergs län med riket inklusive och exklusive storstadsregionerna. Ökningen av den sysselsatta dagbefolkningen i Kronobergs län har mellan åren 2014–2021 legat i nivå eller strax över snittet för riket inklusive storstadsregionerna. Från år 2022 har dock utvecklingen avtagit något. År 2023 ökade den sysselsatta dagbefolkningen i Kronoberg. Dock inte i samma utsträckning som riket inklusive samt exklusive storstadsregionerna. Under 2023 höjdes pensionsåldern till 66 år, vilket medförde att den arbetsföra befolkningen utökades, som tidigare var 20–64 år, till att omfatta 20–65 år. Ökningen år 2023 i Kronoberg förklaras av denna utökade åldersindelning då den sysselsatta nattbefolkningen i åldrarna 20–64 år samtidigt minskade i länet.

⁴ Åren 2000–2022 omfattar den sysselsatta dagbefolkningen åldrarna 20–64. I samband med höjd pensionsålder 2023 utökas därmed åldrarna till 20–65 år.

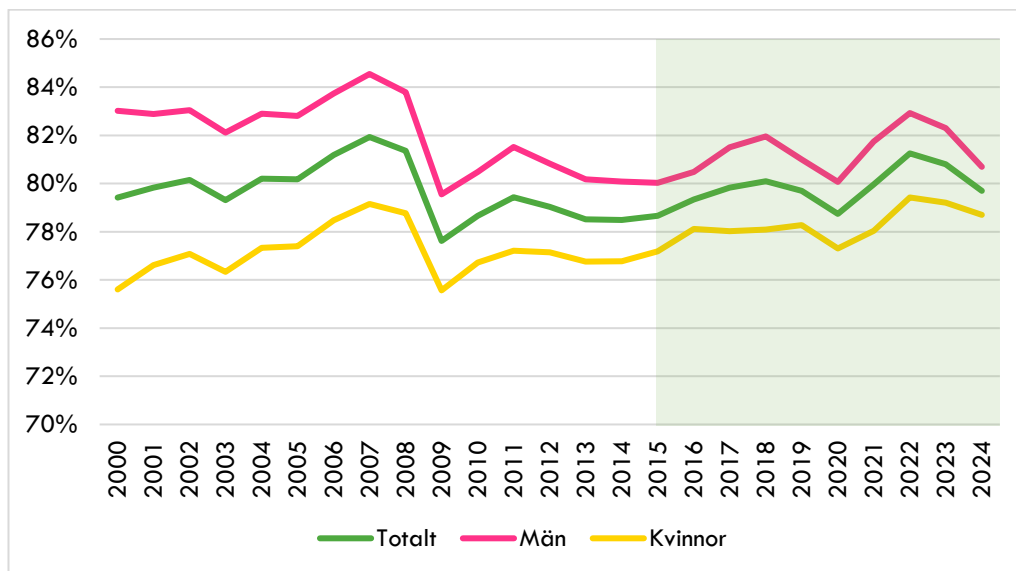
⁵ Åren 2000–2021 baseras statistiken på Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS). Statistiken från år 2022 baseras istället på Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS) som ersatte RAMS.

Ekonomi trädde in i en lågkonjunktur 2023 vilken kan vara en del av förklaringen till denna avmattnig. Ser vi till hela strategiperioden har Kronobergs län haft en bättre tillväxt än riket exkl. storstadsregionerna.

Tillverkningsindustrin var fortsatt den största branschen i Kronobergs län år 2023. En ställning branschen haft sedan 1950-talet. I relativa termer mellan åren 2014–2023 är det branscherna Energi och Miljö samt Information och Kommunikation som upplevt högst tillväxt i sysselsättning. Tillverkningsindustrin har under samma period upplevt en mer blygsam tillväxt. Strukturuomvandlingen, det vill säga övergången från en tillverkningsbaserad till en mer tjänstebaserad ekonomi, är en naturlig del av den ekonomiska utvecklingen, och utgör en viktig förutsättning för att skapa fortsatt välbefinnande. En ökad diversifiering i den regionala näringsstrukturen kan minska känsligheten mot branschspecifika chocker och plötsliga strukturuomvandlingar.

FÖRBÄTTRAD MATCHNING – FLER I ARBETE. ÅR 2025 SKA SYSSELSÄTTNINGSGRADEN FÖR KVINNOR OCH MÄN I LÄNET UPPGÅ TILL MINST 80 PROCENT.

Sysselsättningsgraden anger andelen sysselsatta personer av befolkningen i arbetsför ålder⁶. Målet, att sysselsättningsgraden för kvinnor och män i Kronobergs län ska öka, är ett bra komplement till de två ovanstående målen om ökad produktivitet och fler arbetstillfällen. Anledningen är att produktiviteten och antalet arbetstillfällen kan öka även fast sysselsättningsgraden inte gör det. Det kan inträffa om befolkningstillväxten i länet är relativt större och inte i balans med de andra två målen.

FIGUR 8: SYSSELSÄTTNINGSGRAD (PROCENT) FÖR PERSONER BOSATT I KRONOBERGS LÄN UPPDELAT PÅ KÖN. ÅR 2000–2022 FÖR PERSONER MELLAN 20–64 ÅR OCH ÅR 2023–2024 FÖR PERSONER MELLAN 20–

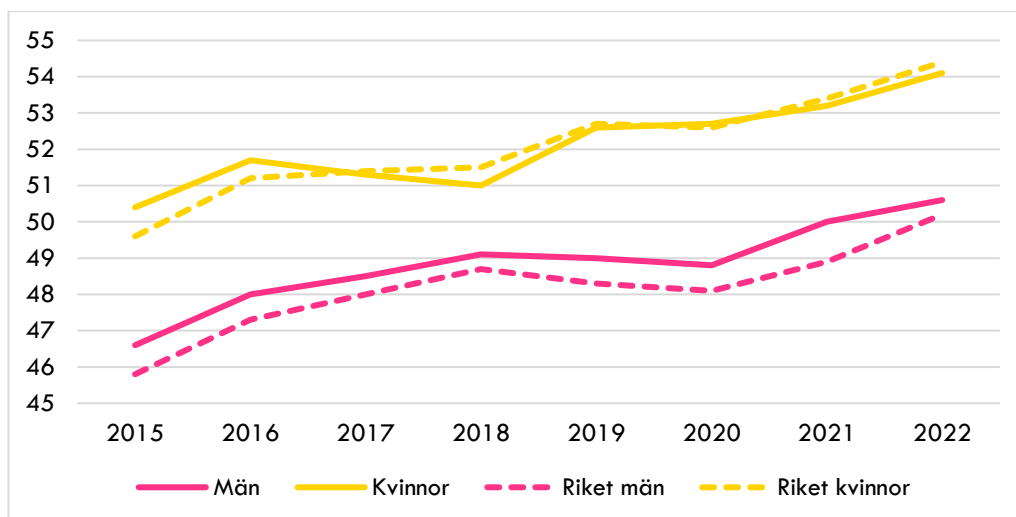
⁶ År 2000–2022 är den arbetsföra befolkningen 20–64 år. År 2023 höjdes pensionsåldern från 65 år till 66 år. Den arbetsföra åldern år 2023 är därför 20–65 år.

Figur 8 visualiserar hur sysselsättningsgraden har utvecklats över tid för män, kvinnor och totalt. Under strategiperioden har sysselsättningsgraden för både män och kvinnor ökat. Det finns fortsatt en differens mellan könen där sysselsättningsgraden för män 2023 uppgick till 82 procent och för kvinnor 79 procent. Sysselsättningsgraden i diagrammet för 2024 är preliminära siffror. Dessa tyder på att männen tappar en procentenhet från 2023 och landar på 81 procent medan sysselsättningsgraden för kvinnor stannar kvar på 79 procent.

Den arbetsföra befolkningen i Kronobergs län ökar och den främsta anledningen till det är att antalet utrikes födda i arbetsför ålder ökar. Det är därför avgörande att utrikes födda ges goda möjligheter till etablering på arbetsmarknaden. Sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda är stort men utvecklingen går åt rätt håll. I början av strategiperioden var sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda kvinnor 31 procentenheter där utrikes födda kvinnor hade en sysselsättningsgrad på 53 procent. År 2023 hade gapet minskat och utrikes födda kvinnor hade en sysselsättningsgrad på 64 procent medan inrikes födda kvinnor hade en sysselsättningsgrad på 85 procent. För utrikes och inrikes födda män är gapet inte lika stort. År 2023 hade utrikes födda män en sysselsättningsgrad på 71 procent, motsvarande siffra för inrikes födda män var 87 procent.

För att skapa en effektiv arbetsmarknad behöver kompetensen som efterfrågas av arbetsgivarna matcha utbudet bland arbetstagarna. Matchningsgraden anger andelen anställda som har ett yrke som helt matchar deras utbildning⁷. En hög matchningsgrad innebär att arbetstagare och arbetsgivare är effektivt kopplade till varandra baserat på deras kompetenser och behov. En låg matchningsgrad innebär att individer arbetar inom andra yrken än vad deras utbildning avser, vilket skapar en ineffektivitet i samhället. En hög sysselsättningsgrad och samtidigt en låg matchningsgrad, visar till exempel att de utbildade har fått jobb, men inte inom yrken som är kopplade till deras utbildning.

⁷ Matchningsgrad är ett mätetal som är konstruerat av SCB och utgår från personers högsta registrerade utbildningsnivå. Det är möjligt att den anställda har gått utbildningar via sin arbetsgivare som gör att personen i praktiken är matchad för sitt yrke.

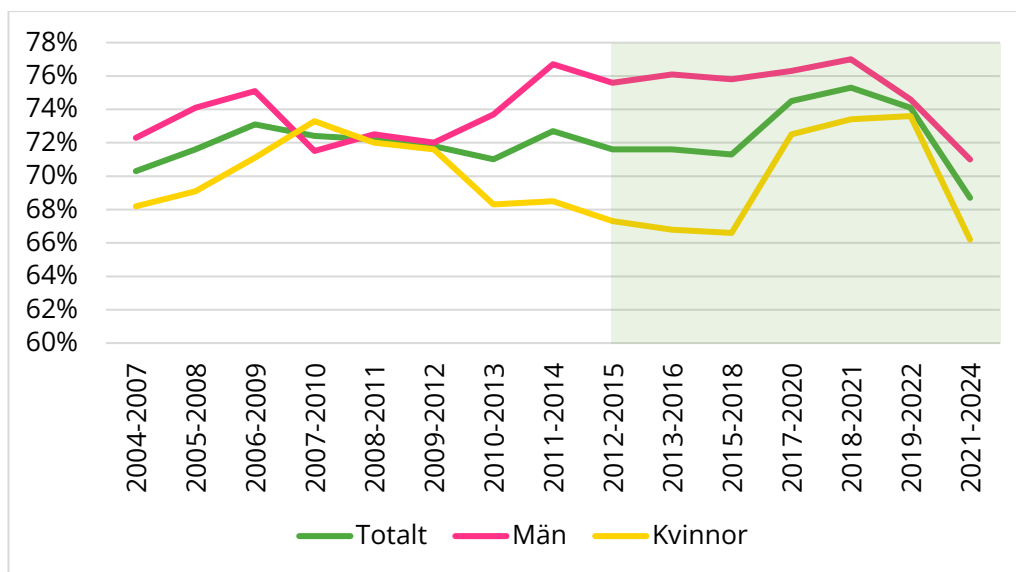
FIGUR 9: MATCHAD FÖRVÄRVSGRAD (PROCENT) EFTER KÖN, NATTBEFOLKNING (20–64 ÅR) ÅR 2015–2022, KRONOBERGS LÄN OCH RIKET. KÄLLA: SCB.

I figur 9 kan vi se att matchningsgraden i Kronobergs län och riket skiljer sig mellan män och kvinnor. Kvinnor har en högre matchningsgrad än män, med en genomsnittlig skillnad på 3,3 procentenheter under perioden 2015–2022 i Kronobergs län. Sedan år 2018 har kvinnorna i Kronoberg haft en lägre eller likvärdig matchningsgrad jämfört med riket, medan männen har haft en högre matchningsgrad än riket under hela perioden.

Generellt gäller att ju högre utbildningsnivå, desto högre matchningsgrad. Befolkningen med eftergymnasial utbildning på 3 år eller mer hade en matchningsgrad på 70 procent år 2022, medan befolkningen med gymnasial utbildning hade en matchningsgrad på nästan 56 procent.

ETT ÖKAT HUMANKAPITAL. DEN SJÄLVSKATTADE HÄLSAN FÖR KVINNOR OCH MÄN, FLICKOR OCH POJKAR SKA FÖRBÄTTRAS OCH KÖNSSKILLNADERNA MINSKA.

Ett gott liv handlar inte endast om tillgång till arbete utan även om att må bra. En förbättrad folkhälsa, som till stora delar handlar om prevention, är även ett viktigt led i att klara den framtida välfärden. Om andelen av befolkningen som anser sig ha en god eller mycket god hälsa ökar under strategiperioden har den självskattade hälsan förbättrats. Det är också viktigt att hälsan i länet är jämlik, vilket innebär att könsskillnaderna behöver minska.

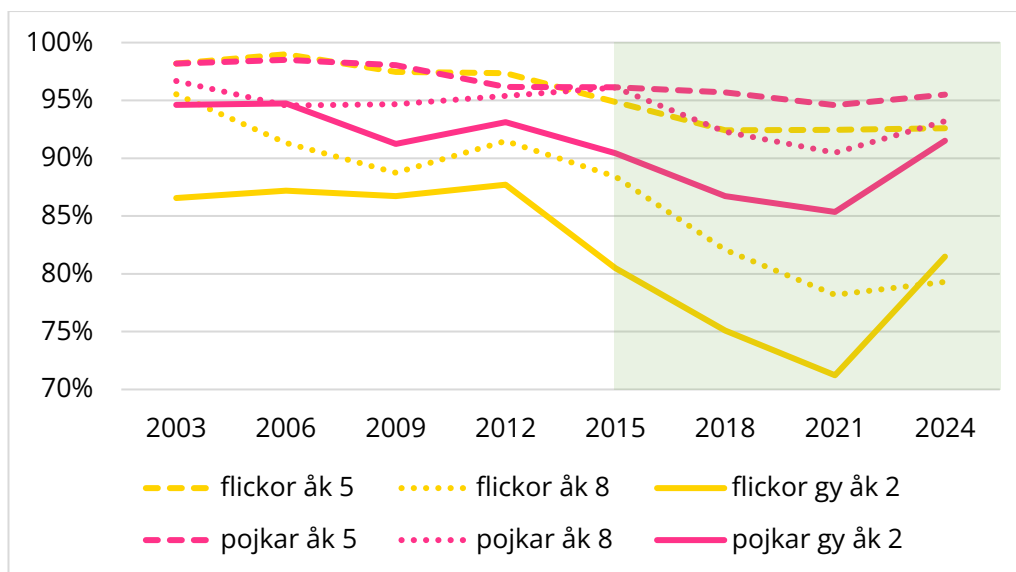

FIGUR 10: ANDEL AV VUXNA BEFOLKNINGEN MED GOD ELLER MYCKET GOD HÄLSA (SJÄLVRAPPORTERAT), KRONOBERGS LÄN.
KÄLLA: FOLKHÄLSOMYNDIGHETEN.

För att studera den självskattade hälsan hos den vuxna befolkningen i Kronobergs län används resultat från Folkhälsomyndighetens folkhälsoundersökningar. I figur 10 visas andel av vuxna befolkningen som anser att de har en god eller mycket god hälsa. Resultaten är uppbyggda av flerårsmedelvärden där exempelvis 2021–2024 avser ett flerårsmedelvärde för de fyra år som ingår i spannet. Under strategiperiodens början fanns bestående könsskillnader där män i högre utsträckning klassade sin hälsa som god eller mycket god. Senare undersökningar under perioden har visat på en minskad könsskillnad och en stigande självskattad hälsa bland kvinnor. Dock ser vi att resultaten i den senaste mätperioden visar på sämre resultat både för kvinnor och män och med större könsskillnader.

Senaste statistiken visar på en genomsnittlig andel om 71 procent bland män och 66 procent bland kvinnor. Dock är inte skillnaden mellan könen statistiskt säkerställd. Den självskattade hälsan är sämre i samband med senaste undersökningen jämfört med strategiperiodens början både för män och kvinnor, men könsskillnaderna har minskat. Då detta är resultat för till och med 2024, dvs. hela strategiperioden, är inte målet uppfyllt för den vuxna befolkningen.

Målet om ett ökat humankapital handlar dock inte bara om hälsan hos kvinnor och män utan även om hälsan hos flickor och pojkar. Det förebyggande arbetet för att förbättra människors hälsa och levnadsvanor är en nyckel till förbättrad folkhälsa och startar redan med barnen.

FIGUR 11: ANDEL SOM UPPEVER EN BRA ELLER MYCKET BRA HÄLSA, KRONOBERGS LÄN. KÄLLA: BARN- OCH UNGDOMSENKÄTER, REGION KRONOBERG.

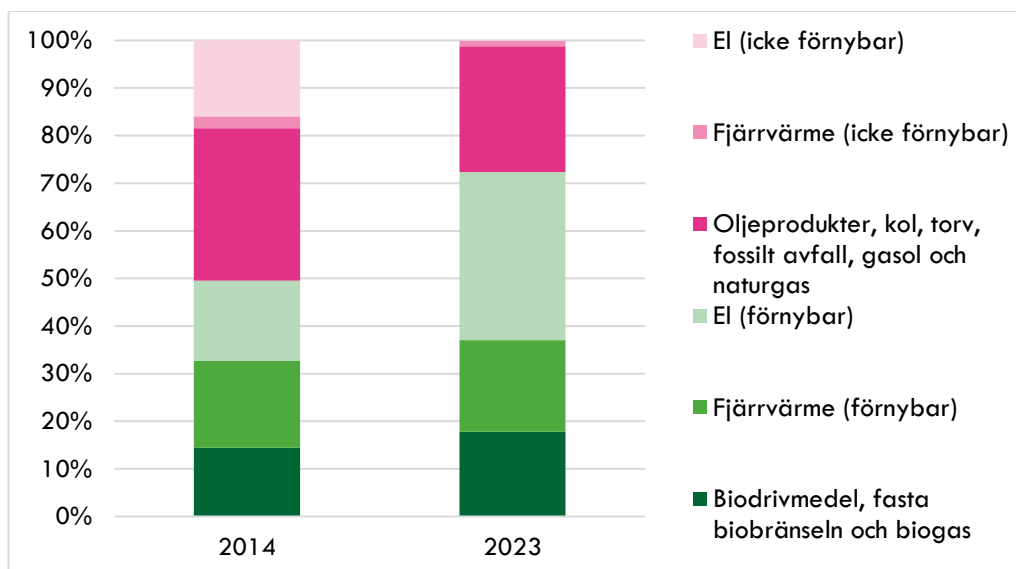
Region Kronoberg genomför undersökningen *Barns och ungdomars hälsa och levnadsvanor* i Kronobergs län vart tredje år och den senaste undersökningen genomfördes år 2024. Figur 11 visar utvecklingen av andel barn och ungdomar som upplever en bra eller mycket bra hälsa från år 2003–2024. För alla årskurser är den självskattade hälsan högre för både flickor och pojkar jämfört med den vuxna befolkningen.

Det har i flera år varit en negativ trend med sjunkande andelar både bland flickor och pojkar som upplever att de har en bra eller mycket bra hälsa. Glädjande nog verkar detta vara en trend som bryts efter 2021 för i resultatet för år 2024 pekar de flesta linjerna uppåt igen. Flickor har fortsatt lägre andelar som upplever att de har en bra eller mycket bra hälsa om man jämför med jämnåriga pojkar. Flickor i årskurs 8 rapporterar den lägsta andelen (79 procent) med god eller mycket god hälsa. Det innebär att drygt två av tio flickor i denna grupp upplever sin hälsa som mindre god eller dålig.

Den självskattade hälsan har inte förbättrats under strategiperioden för samtliga grupper av barn och unga och inte heller har könsskillnaderna minskat. Därmed kommer vi inte heller att uppfylla målet för barn och unga.

PÅ VÄG MOT ETT PLUSENERGILÄN. MINST 80 PROCENT AV DEN TOTALA ENERGIANVÄNDNINGEN I KRONOBERGS LÄN KOMMER ÅR 2025 FRÅN FÖRNYBARA KÄLLOR.

Förnybara energikällor är källor som naturligt förnyas och inte tar slut, så som solenergi, vindkraft och vattenkraft. Att energianvändningen ska komma från förnybara källor är viktigt bland annat för att minska utsläpp och ge en bättre hälsa genom mindre föroreningar. Men det är även viktigt då det minskar beroendet av importerad energi vilket i sin tur ökar den nationella säkerheten.

FIGUR 12: ANDEL FÖRNYBARA OCH ICKE FÖRNYBARA BRÄNSLEN AV DEN TOTALA ENERGIANVÄNDNINGEN I KRONOBERGS LÄN, ÅR 2014 OCH 2023. KÄLLA: SCB (KRE) OCH BEARBETNINGAR AV REGION KRONOBERG.

Enligt den regionala utvecklingsstrategin ska minst 80 procent av energianvändningen komma från förnybara källor år 2025. Vid summeringen av de gröna staplarna i figur 12 noteras att andelen förnybara källor i Kronobergs län var 72 procent år 2023. Mellan 2014 och 2023 har andelen ökat med drygt 20 procentenheter.

Kronobergs län är nästan självförsörjande när det gäller elproduktion. Utbyggnaden av vindkraftverk har varit den största bidragande faktorn till denna utveckling. Utöver vindkraft produceras el även med hjälp av vattenkraft och solenergi, vilket tillsammans utgör 88 procent av all elproduktion i länet. Det fjärde produktionssättet, kraftvärmeverk och industriellt mottryck, använder nästan uteslutande förnybara bränslen⁸. Därför kan man i stort sett säga att all elproduktion i Kronobergs län är förnybar.

För att nå målet år 2025 behöver användningen av icke förnybara bränslen, såsom oljeprodukter, kol, torv, fossilt avfall, gasol och naturgas, minska under de kommande två statistikåren.

Ett sätt att mäta effektivitet av energianvändning är att relatera bruttoregionprodukten (BRP) med energianvändningen. Det ger ett mått på hur mycket energi som behövs till produktionen i Kronobergs län. BRP har ökat i länet under strategiperioden medan energianvändningen har minskat. Det visar på en stark effektivisering i energianvändningen.

⁸ Knappt tre procent av bränslet som används vid produktionssättet kraftvärmeverk + industriellt mottryck vid elproduktion är icke förnybar. Det utgörs av förbränning av avfall i Ljungby.

INSATSER 2024

Kronoberg verkar i en global kontext där utvecklingen i omvärlden påverkar regionens förutsättningar i hög grad. Utmaningar för länet under året har följt av att det fortsatt är krig i Europa och oroligheter ute i världen. Det har fortsatt varit lågkonjunktur och högre kostnader för ex. livsmedel än vi är vana vid. Försvarsfrågorna och kontinuitetsplanering har fortsatt vara prioriterat på alla aktörers agenda utifrån världsläget.

I november 2024 antogs en ny regional utvecklingsstrategi – **Framtidens Kronoberg i världen 2025–2035** av Regionfullmäktige. Arbetet har präglats av bred dialog och hög grad av delaktighet och det kom in yttranden på remissen från samtliga kommuner och grannregioner och en bredd på myndigheter och övriga organisationer.

Nedan presenteras ett urval av insatser, utöver det löpande utvecklingsarbetet, som har skett under året inom de fyra prioriteringarna i den tidigare Regionala utvecklingsstrategin - Gröna Kronoberg 2025.

Utveckla attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet

Sammanfattning av centrala insatser som Region Kronoberg eller dess bolag drivit

Under 2024 har Länstrafiken arbetat med att förbereda leveransen av de **nya Krösatågen**, som börjar levereras under 2025. Ett större projekt för att upphandla nästa generations Öresundståg har också startats. Resandeökningen av kollektivtrafik har mattats av. En höjd taxa på länstrafikens resor, i kombination med minskade drivmedelspriser under året, bedöms ha bidragit till att nyttjandet av bil har ökat. Under hösten genomfördes riktade kampanjer för att attrahera fler nya resenärer som ex. testresenärskampanj och 30 % rabatt på 30-dagarsbiljett.

Det har varit många och stora **utmaningar i tågtrafiken** under 2024, både till följd av främst infrastrukturproblem men även med planerade banarbeten som påverkat trafiken och våra resenärer. Det har medfört försämrad punktlighet och minskat förtroende för tågtrafiken. Regionsamverkan Sydsveriges utskott för kollektivtrafiken initierade en dialog med Trafikverkets Generaldirektör, då Trafikverket är ansvarig myndighet för infrastrukturen.

För prioriteringen är **trafikförsörjningsprogrammet** (TFP) centralt. Under 2024 har trafikförsörjningsprogrammet varit i genomförandefas och insatser som genomförs utgår från vad som specificeras i trafikförsörjningsprogrammet. Under året har Region Kronoberg haft ett fortsatt fokus på samverkansarbete tillsammans med Region Kalmar län och Region Blekinge kring att öka tillgängligheten av regional kollektivtrafik i sydöstra Sverige. Region Kronoberg har även fortsatt arbetet med att förbättra tillgängligheten till kollektivtrafiken genom att rusta upp större hållplatser i länet.

I länstransportplanen för Kronobergs län har Region Kronoberg prioriterat att det ska finnas bidragsområden, dvs möjliggöra att länets kommuner kan söka bidra för åtgärder på det kommunala **väghållningsområdet**. I

länstransportplanen för 2022–2033 är det prioriterat 7,2 miljoner kronor per år att fördela till kommunerna. Medlen används i regel till upprustning av hållplatser och utbyggnad av cykelinfrastruktur. Under 2024 genomfördes det sammanlagt 16 olika investeringar till en totalkostnad på drygt 20 miljoner kronor i länets kommuner.

Inför att trafikförsörjningsprogrammet ska revideras 2025 har Region Kronoberg under året påbörjat arbetet med att ta fram ett **trafikstrategiskt underlag**, syftet med underlaget är att överbrygga glappet mellan den regional utvecklingsstrategin och länstransportplan och trafikförsörjningsprogram. Genom att inkludera även digital infrastruktur i underlaget kan regionen få en helhetsbild av fysisk mobilitet, rumslig närhet och digital tillgänglighet i länet. Under hösten har en Resvanundersökning bland länets befolkning påbörjats, den senaste som gjordes är från 2012.

Under 2024 tog Region Kronoberg fram både en **godsutredning** och ett kunskapsunderlag kring **Fehmarn Bält**, med utgångspunkt från Kronobergs län för att belysa regionala effekter av den framtida fasta Fehmarn Bältförbindelsen.

Region Kronoberg har tagit fram rapporten **Kapacitetshöjande åtgärder Alvesta–Växjö – analys av konsekvenser för trafikerings**. Rapporten bekräftar att kapacitetsproblemen på sträckan påverkar anslutande banor och att flera åtgärder är nödvändiga för att förbättra robustheten och minska restiderna. Regionsamverkan Sydsverige har även tagit fram ett gemensamt påverkansdokument ur ett storregionalt sydsvenskt perspektiv.

Under 2024 togs det fram en gemensam strategi för **Sydosttriangeln**, för att främja hållbar samhällsutveckling genom att integrera arbetsmarknadsregionerna i sydöstra Sverige. Satsningen med s.k. territoriella strategier är en del av hållbar urban utveckling. Strategin har tagits fram i samarbete med Region Blekinge, Region Kalmar län och städerna Kalmar, Karlskrona och Växjö, samt med stöd från näringsliv, akademi och offentlig sektor. Efter antagen strategi har ett projekt skickats in för ett gemensamt sekretariat och en ytterligare projektansökan påbörjades i slutet av 2024 inför första utlysningen 2025.

BY2030 är en gemensam satsning där Region Kronoberg, och länets kommuner tillsammans med näringsliv, civilsamhälle, kultursektor, Länsstyrelsen i Kronobergs län, myndigheter och akademi arbetar för att stärka länets boendeattraktivitet. Under 2024 har det formats en stabil grund för kommande projektinsatser och utvecklats en prototyp för en byutvecklingsplan.

Flera BY2030-projekt är igång i länet som ex. Byresan, Framtidsbyn och Ödehus som regional resurs. I projektet **Byresan** har två utredningar

genomförts. En förstudie om bygdevägar med syfte att öka kunskapen om bygdevägar och studera dess potential för att stärka en hållbar mobilitet på landsbygden och en förstudie om enskilda vägars potential för ökad cykling. Projektet har även bl.a. erbjudit invånare i 5 orter att testa elcykel under 6 veckor. Syftet är att utmana bilnormen som det självklara färdmedlet och därav få ett förändrat beteende och attityder samt drivkrafter till hållbart resande. Samverkanspartners är Ljungby och Tingsryds kommun. Övriga partners i projektet är Länsstyrelsen i Kronobergs län, Trafikverket Södra regionen, Riksförbundet för enskilda vägar och VTI (Statens väg- och transportforskningsinstitut).

Genom det Vinnova finansierade projektet **Framtidsbyn**, och det regionala projektet, **Ödehus som regional resurs**, utmanas nybyggnation som norm genom att utgå från befintliga resurser i form av tomma hus och lokaler. Dessa projekt bidrar med kunskap för att ställa om Sverige till ett resursmedvetet samhälle.

Totalt har även **13 studentprojekt** genomförts under året i samarbete mellan BY2030 och studenter från Linneuniversitetet. Två av studentprojekten: Ödehus i Uppvidinge och Vatten i Fröseke har resulterat i två beviljade projektansökningar, "Framtidsbyn" (ShiftSweden) och "Sleeping Beauty" (Horizon) som kommer dra igång 2025.

Förslag till slutgiltigt **regionalt serviceprogram (RSP)** för Kronoberg 2024–2030 har tagits fram i bred dialog med kommuner, Länsstyrelsen, lanthandlare och civilsamhälle. Det beslutades i Regionfullmäktige februari 2025. Programmet lägger riktningen för en hållbar strategiska utveckling för tillgång till kommersiell service i hela länet.

Region Kronoberg ger **stöd till kommersiell service** med syfte att utveckla och behålla en fortsatt god tillgänglighet till service i hela länet. Under 2024 har det lämnats **investeringsbidrag** till två butiker och två drivmedelsstationer för satsningar på allt från butiksinredning, effektivare kylsystem/energiförsörjning och renovering för att säkra framtida drift och tillgänglighet. Särskilt driftstöd har betalats ut till 11 butiker som är särskilt små, sårbara och som är enda butiken på sin ort. Servicebidrag har betalats ut till två butiker som har haft det extra tufft och där risken var stor att varuförsörjningen skulle försvinna på orten. Hemsändningsbidrag har betalats ut till 5 av 8 kommuner som har avtal med butiker om hemsändning till personer med behov.

Under 2024 har det största fokuset i arbetet med **digital infrastruktur** (broadband m.m.) legat på Post och telestyrelsens (PTS) nationella stöd. Region Kronoberg har inom ramen för sitt åtagande stöttat kommuner och aktörer i arbetet med att kartlägga relevanta områden att prioritera för utbyggnad. Med stöd av kartläggning och dialog har Region Kronoberg prioriterat byggnader i flera områden med avsikt att dessa ska ingå i planen för utbyggnadsprojekt.

Som ett resultat av samarbetet blev länets tilldelning under 2024 drygt **37 Mkr fördelat på 11 olika utbyggnadsprojekt** i 5 av länets kommuner. I och med detta får nära 500 byggnader i Kronoberg en fast uppkoppling i närtid. Arbetet påvisar att det ger fruktsamma resultat när region, kommun, stadsnät, energibolag och övriga marknadsaktörer samverkar med en gemensam målbild.

En kartläggning av **mobiltäckning** i delar av länet har genomförts och en dialog har förts med Ljungby kommun om påtagliga brister i vissa områden. I detta arbete har dialoger initierats med nationella aktörer (Telenor och Telia). Även Tingsryd och Uppvidinge kommun upplever problem med mobiltäckning och har uttalat ett intresse av att genomföra täckningsmätningar. Region Kronoberg kommer arbeta med frågan under 2025.

Arbete inom infrastruktur och bredband sker även inom RSS (Regionsamverkan Sydsverige). Under 2024 inleddes arbetet inom Regionsamverkan Sydsverige för att ta fram ett gemensamt påverkansdokument, **En transportinfrastruktur för tillväxt och stärkt förmåga i Sverige och Europa - sydsvenska ställningstaganden och prioriteringar**. Dokumentet kommer att antas under våren 2025 och kommer att användas som inspel till infrastrukturplaneringen för 2026–2037. Det har ett tydligt storregionalt sydsvenskt perspektiv samt visar på nyttor för Sverige och Europa med fokus på arbetspendling och gods. De sydsvenska prioriteringarna utgår från antaget positionspapper för infrastruktur samt motsvarande för kollektivtrafik och dess handlingsplan som Regionsamverkan Sydsverige antagit.

En **effektprognos inom energiområdet** har även tagits fram. Genom effektmodellen har det skapats ett kunskapsunderlag till om framtida effektbehov som är särskilt viktigt för nätutvecklingsplaner. Resultaten kommer även att vara värdefulla för kommunala energi- och översiktsplaner och regionernas arbete med regional planering.

Exempel på specifika insatser som drivits av andra aktörer som bidrar till prioriteringen

ZCI (Zero Carbon Infrastructure-projektet) är ett 4-årigt kunskapsutbytande projekt om ladd och drivmedelinfrastruktur. Länsstyrelsen driver det EU-finansierat projektet med målet att stödja omställningen till fossilbränslefri tank- och laddinfrastruktur. Tillsammans med 9 partner från lika många EU-länder kommer olika aktörer från länet med stöd av Länsstyrelsen att genomföra aktiviteter som leder till huvudmålet.

Mobility makers, Energikontor Syd utvecklar och testar tillsammans med lokala och regionala myndigheter, Region Kronoberg, Älmhults kommun och Ljungby kommun, lösningar för hållbart resande. Lösningarna ska göra det enkelt och attraktivt att välja hållbara sätt att resa för företagare, boende och anställda i länet. Insatserna ska delvis fokusera på företag och arbetspendling. Satsningen ska bl.a. ge kunskap om behoven hos de som pendlar till och från Diö, samt om förutsättningarna att skapa ett mer hållbart citycenter i Ljungby.

Viable cities – klimatneutrala städer. Växjö ingår ihop med 47 andra städer och 6 myndigheter i det strategiska nationella innovationsprogrammet. Under året har ett särskilt fokus legat på omställningen till hållbart resande, där kommunen utrett konceptet "Trygg och levande stad" som handlar om hur Växjö centrum kan bli mer attraktivt genom att hållbart resande prioriteras. De har också bl.a. jobbat med en marknadsplats för återbruk av byggmaterial, som kan underlätta för cirkulära flöden inom byggsektorn. Alvesta kommun har under 2024 blivit en så kallad tvillingkommun till Växjö kommun inom Viable cities.

En plats att vilja leva och bo på

Sammanfattning av centrala insatser som Region Kronoberg eller dess bolag drivit

Nedan presenteras några av de insatser som genomförts inom det regionala kulturuppdraget men som har särskild koppling till regional utveckling och denna prioritering.

Eftersom **kulturplanen** nu går in sitt sista år så har en revidering för 2025–2028 arbetats fram och beslutats i slutet av 2024. Mål och prioriteringar har tagits fram i nära samverkan med kommuner, verksamheter, branschorganisationer och civilsamhället.

Region Kronobergs arbete inom **kultur i länet** strävar efter att främja varje enskild persons rätt till kulturell välfärd – med särskilt fokus på barn och unga. En digital plattform är under utveckling och har fått namnet **Kulturkompassen**. Ett nätverk för de som arbetar med barn- och ungdomsfrågor inom de regionala kulturverksamheterna har etablerats och kommer initialt att träffas mer frekvent för att planera plattformens innehåll och lansering. En dialog har även bl.a. inletts med kommunerna för att gemensamt utarbeta strategier för kultur i skolan.

Ett exempel på **satsning som sker mot barn och unga** är Musik i Syds projekt "Swedish Wind Power" med fokus på att nå barn och unga som tidigare inte har fått möjlighet att musicera. Alla barn ska ha chansen att börja spela ett instrument oavsett socioekonomisk bakgrund. Projektet erbjuder bland annat blåsaraskolor i grundskolan, lovorkester för alla länets blåselever, instrumentfrossor och nya samarbeten mellan fritidsorkestrar. Inom Bild och Form Kronoberg har workshop "Konstpaus" genomförts för elever i Bråthult och Virestad. En annan workshop har genomförts tillsammans med Uppvidinge kommun, för elever att se konst i samband med Glada Hudik-teaterns utställning "Ikoner" i Åseda.

Inom kulturfrågorna har **samverkan inom Regionsamverkan Sydsverige** (RSS) fortsatt. Statens kulturråd anslår sedan 2023 permanent 1,8 mkr årligen till Sydsverige för att utveckla samarbetet mellan de berörda regionerna. Utvecklingsarbetet har haft ett stort nationellt genomslag och har även bidragit till en strukturförändring och stärkt det regionala mandatet inom den nationella kultursamverkansmodellen samt utökat statsbidrag för att stärka sydsvenska utvecklingsinsatser på kulturområdet.

Biblioteken som tankesmedjor är ett projekt i samverkan mellan de regionala biblioteksverksamheterna i Skåne, Halland, Blekinge, och regionerna i Småland. Projektet finansieras av Regionsamverkan Sydsverige. Projektet har pågått på nio pilotbibliotek under 2023 och 2024. Bibliotekens demokratiska uppdrag utforskas och utvecklas på bibliotek i de olika kommunerna, som alla har sina olika utmaningar och lokala förutsättningar. Att uppfylla det demokratiska

uppgdraget i bibliotekslagen har blivit allt viktigare. Projektet belyser vilken roll biblioteket kan anta för att fullfölja sitt uppdrag.

Under 2024 har en särskild satsning genomförts för att utveckla spetskompetensen inom **litteratur och yttrandefrihet**. Arbetet har skett genom ett samarbete med Växjö kommun för att regionalisera verksamheten vid Det fria ordets hus.

För att främja ökad delaktighet och medskapande i samhällsutvecklingen spelar olika stipendier en viktig roll. Region Kronoberg delar årligen ut **arbetsstipendier** till kulturskapare i länet. Under 2024 delades 5 arbetsstipendier ut om 60 000 kr vardera och två ungdomsstipendier på 20 000 kr. Stipendierna syftade till att uppmuntra betydelsefullt arbete inom olika konstnärliga områden såsom litteratur, musik, sång, bild och form, teater, dans, film, fotokonst och digitala medier.

Temat för Region Kronobergs årliga **folkhälsostipendium 2024** var att främja hälsan hos personer med funktionsnedsättning. Två stipendier på 20 000 kr vardera delades ut till Växjö kanotklubb och Linnébygdens ridklubb i Älmhult.

Ett gemensamt utvecklingsarbete om **organisering av vandringsleder** (Naturvårdsverket) har genomförts gemensamt i Kronoberg och Kalmar län. Länsstyrelser, regioner, kommuner, destinationsbolag och Växjö stift deltar. Arbetet har resulterat i en plan för hur arbetet med leder ska fördelas mellan ledaktörerna, finansieras och struktureras. Insatserna har koordinerats även med Jönköpings län i syfte att med tiden arbeta gemensamt i Småland med ledutveckling. En treårig finansieringsplan innebär fortsatt systematiskt utvecklingsarbete. I ett anslutande projekt finansierat av Tillväxtverket har fyra vandringsleder i länet fått ny ledmärkning, rastplatser och skyltning.

Exempel på specifika insatser som drivits av andra aktörer som bidrar till prioriteringen

Ansökan om att bli ett lokalkontor (local chapter), inom New European Bauhaus beviljades 2024. **Lokalkontoret: Woodland Living Chapter** kommer att vara en mötesplats i sydöstra Sverige. Det sker i partnerskap med Interior Cluster Sweden, Svensk Form Småland, RISE (Research Institutes of Sweden), Region Kronoberg och koordineras av Linnéuniversitetet. Målet med medverkan är att öka den internationella konkurrenskraften och att öka samverkan med aktörer runtom i Europa. Fokus är på tre värden: Hållbarhet, estetik, och inkludering (se även s. 46).

Scensommar Kronoberg syftar till att sprida högkvalitativ scenkonst på okonventionella platser i hela länet under sommaren. En långsiktig överenskommelse finns mellan Region Kronoberg och länets kommuner och insatsen projektleds av Växjö kommun. 2024 erbjöd Scensommar totalt 43 olika

akter med totalt 85 föreställningstillfällen på 56 olika spelplatser fördelat på 30 platser i Växjö och 26 i länet. Fri entré och varierade spelplatser har ökat den geografiska och sociala tillgängligheten. Särskilt fokus har lagts på barn och familj, vilket långsiktigt stärker kulturintresset bland unga och skapar kulturaktiva vuxna. Genom det regionala samarbetet har Scensommar haft en viktig roll i att stärka den lokala kulturella infrastrukturen. Förutom att stimulera det lokala föreningslivet har konceptet också skapat många arbetstillfällen inom kulturbranschen.

Länets kommuner har en central roll vad gäller kulturell välfärd och en aktiv fritid för länets invånare och besökare, tex. i form av kulturskolor, bibliotek, föreningsstöd samt lokaler och mötesplatser för kultur, idrott och evenemang. Flera av länets kommuner genomför återkommande arrangemang, som tex. **"kulturnätter" och festivaler**, vilket bidrar till att skapa ett mer levande offentligt rum som arena för kultur, aktivitet och evenemang.

Länets **studieförbund** bedriver utifrån sina olika profiler en bred folkbildningsverksamhet som inkluderar många invånare och som bidrar till att skapa förutsättningar för stärkt delaktighet och social sammanhållning. Mot bakgrund av nya villkor och förändringar på nationell nivå pågår en omstrukturering av studieförbunden och under 2024 avvecklades två av studieförbunden.

Att **stärka friluftslivet** samordnas av Länsstyrelsen utifrån de tio nationella målen för friluftsliv. Med friluftsliv menas vistelse utomhus i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling. Det finns ett regionalt nätverk som samordnas av Länsstyrelsen med en bred representation av regionala aktörer som kommunerna, Destinationsbolag, Regionen, Linnéuniversitetet (LNU), Skogsstyrelsen och LRF. Länsstyrelserna har fått stora neddragningar inom förvaltning av skyddad natur och där friluftslivet i stort är nedprioriterat.

Väv Kronoberg tillsammans är en länsöverskridande samverkansplattform för civilsamhället, kommunerna, länsstyrelsen och regionen. Nätverket är bland annat en plattform för samtal och samverkan mellan civilsamhället och offentliga organisationer. Arbetet 2024 har fokuserat på att skapa och upprätthålla den struktur som finns för nätverket och att bredda verksamheten. Utöver nätverksträffar, informationsspridning, lokal samverkan och dialog, har nätverket börjat erbjuda utbildningsinsatser och kommer arbeta för ökad involvering av näringslivet.

Utveckla en innovativ region och ett brett näringsliv

Sammanfattning av centrala insatser som Region Kronoberg eller dess bolag drivit

Business Region Kronoberg (BRK) utgörs av näringslivsansvariga i länets kommuner samt samordningsfunktion från Region Kronoberg. Syftet är att bedriva ett strategiskt och samordnat arbete för hållbar lokal och regional näringslivsutveckling. Under 2024 har BRK arbetat med fokusområdena kompetensförsörjning, starta/etablera/utveckla och beredskap i näringslivet. Arbetet med beredskap startades gemensamt inom BRK och bedrivs i nära samverkan med Länsstyrelsen i Kronobergs län.

Kronoberg har en antagen strategi för **smart specialisering** för åren 2021–2027, med koppling till RUS och regionalfondsprogrammet (ERUF) för Småland och Öarna. Under året har Region Kronoberg, tillsammans med övriga län i Småland och Öarna, fått beviljat ett femårigt plattformprojekt för att öka innovationsförmåga och konkurrenskraft hos små och medelstora företag (SMF). Fem gemensamma kunskapsområden har valts ut: skog och trä, industriell utveckling, digital tjänsteutveckling, besöksnäring och livsmedel. Dessa bedöms ha störst potential för ökad innovation och konkurrenskraft. Fem näringslivsnära samordningsaktörer har utsetts för att ytterligare utveckla och stärka arbetet. Campus Ljungby leder arbetet med industriell utveckling för hela Småland och Öarna.

Regional export och investeringssamverkan i Kronoberg (REIS) etablerades hösten 2023 och har under 2024 drivit det regionala arbetet framåt kring export, investering och etablering. I det exportfrämjande arbetet i projektet har Region Kronoberg samordnat aktörer i främjarsystemet, utbytt kunskap och erfarenheter samt anordnat tematiska aktiviteter för att öka kunskap och kompetens kring specifika marknader och exportteknik. Arbetet med investeringar och etableringar har fokuserat på bl.a. kommunikation, strukturbygge tillsammans med nationella och kommunala aktörer samt aktivt arbete med att attrahera investeringar och etableringar i regionen.

Under 2024 genomförde Region Kronoberg och de övriga länen i Småland och Öarna en förstudie för att belysa behov, tillgång och användning av **öppna data** hos regionernas små och medelstora företag. En viktig del av förstudien var att fånga upp behov och utmaningar som står i vägen för en ökad användning av öppna data.

Region Kronoberg har under 2024 **samverkat inom Regionsamverkan Sydsverige (RSS)** för att främja utveckling för företag inom kulturella och kreativa branscher (KKB). Ett kunskapsseminarium kring kulturell hållbarhet inom KKB genomfördes, med deltagande från kommun- och regionpolitiker samt tjänstepersoner inom näringsliv och kultur. Region Kronoberg har under året

anslutit sig till SPOK (Samtida produktion och konsumtion) som ett led i arbetet att främja utvecklingen av KKB-företag. Hemslöjden i Kronoberg har fått uppdraget att projektleda satsningen.

Verklighetslabbet främjar en utvecklingsbenägen kultur som bygger innovationskraft och stödjer innovationsarbete i länet. Genom utbildningar och workshops har labbet spridit kunskap och byggt kapacitet kring utforskande förhållningssätt och användarinvolverande processer och metoder, i samverkan med offentlig sektor, akademi, näringsliv och invånare. Under 2024 har labbet arrangerat innovationspraktik för nästan 60 personer, vilket innebär erfarenhetsutbyte mellan offentlig sektor och näringslivet. Verklighetslabbet har också bidragit med kompetens till externfinansierade projekt som omfattar ett utforskande arbete eller användardrivna processer som exempelvis Byresan.

Företagsstöd erbjuds av Region Kronoberg i form av **konsultcheckar** och **Konsulttimmen**. Under 2024 beviljades 278 småföretag timmar genom Konsulttimmen (52% av företagen drivs av kvinnor, 15 % drivs av utrikes födda och 5 % av unga). Region Kronoberg erbjuder även små och medelstora företag från länet möjligheten att söka företagsstöd i form av konsultcheckar för utvecklande insatser som bidrar till att stärka företaget och ta det till en ny nivå. Under året har 37 företag beviljats stöd för insatser som på olika sätt stärker och utvecklar deras verksamhet.

Inom området **innovation och företagande** utförs en del av det operativa arbetet i länet av de två bolag som Region Kronoberg helt eller delvis äger: ALMI Företagspartner Kronoberg AB och AB Destination Småland. Utöver detta genomförs en del av det operativa arbetet genom Coompanion, Enterprise Europe Network, Ung Företagsamhet samt Växjö Linnaeus Science Park som numera har ansvar för Företagsfabriken i Kronoberg. Dessa aktörer får driftsfinansiering av Region Kronoberg. Under året har Region Kronoberg även finansierat verksamhet vid Nyföretagarcentrum.

ALMI-koncernens centrala ledning initierade och drev under 2024 en förändringsprocess för bolaget, där Region Kronoberg aktivt bidragit med inspel och synpunkter. Den nya organisationen, planerad att gälla från den 1 juli 2025, innebär att de fyra Almi-bolagen inom Småland och Öarna (Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotland) – ersätts av ett nytt gemensamt Almi-bolag.

ALMI Kronoberg hade 2024 en utlåning på 62 lån (65 lån 2023) och den beviljade lånevolymen uppgick till 39 MSEK (45 MSEK 2023, varav 1 MSEK i "gröna lån"). En betydligt större försiktighet på marknaden i kombination med högt ränteläge, har bidragit till minskningen. Bolaget har under 2024 träffat 381 (452) unika kunder och totalt sett påbörjat 598 leveranser (944) där minskningen beror på mindre resurser. De utförda insatserna rör främst hållbarhet, ekonomi & lönsamhet, innovation, internationalisering och tillväxtprogram för etablerade företag samt finansiering. Härtill har bolaget

också arbetat med utvecklingscheckar och som ett led i att bistå länets företag med viss finansiering.

Almi Kronoberg har även drivit flera omfattande näringslivsprojekt – Smart Utveckling, samt Cirkulära Affärsmodeller som startades upp under året. Projektet **"Smart Utveckling"** drivs i samarbete med Almibolagen i Jönköping, Kalmar och på Gotland. Syftet med projektet är att öka och utveckla samarbetet mellan Almi Kronoberg och universitetet i regionen på kort sikt. Det bidrar också till en ökad förnyelseförmåga och tillväxtpotential hos de små och medelstora företagen i regionen. Under året har 664 företag deltagit genom enskilda samtal, seminarier, och grupparbeten.

AB Destination Småland har i samarbete med övriga län i Småland under 2024 fokuserat på de internationella marknaderna Tyskland, Nederländerna och Danmark. Marknadsföringsinsatserna har inkluderat PR, riktade kampanjer och digital marknadsföring, i samverkan med internationella byråer som upphandlas gemensamt inom Visit Småland. Under året har även två nya webbplatser utvecklats: en för Visit Småland, med fokus på besöksmål och inspiration, samt en för Destination Småland som riktar sig till företag och främjare inom länet. Pågående projekt inkluderar **"Det småländska matkulturarvet"**, där produktutveckling hos tio företag ingår, samt ett digitaliseringsprojekt i samverkan med hela Småland. Digitaliseringsprojektet omfattar coaching av företag, möjligheten att testa digitala verktyg för att minska matsvinn, samt föreläsningar.

Energisystemet är en aktuell fråga, och med tydligare koppling mellan el, värme, transport och industri. Under 2024 startade projektet **SEKK – Smarta Elsystem i Kronobergs och Kalmar län**. Det syftar till att framtidssäkra Kronobergs och Kalmar läns elförsörjning, och innefattar dialoger, kunskapshöjande insatser, och analyser som ska leda till investeringar i elproduktion samt resurseffektivt nyttjande av elsystemet. Projektet ska bidra till ett stabilt elsystem som är flexibelt i vardagen och motståndskraftigt i kris.

Exempel på specifika insatser som drivits av andra som bidrar till prioriteringen

Inom EU:s Digital Europe Programme som stödjer den digitala omvandlingen av ekonomi och samhälle har en satsning på **Europeiska Digitala Innovationshubbar (EDIH)** lanserats. Genom gemensamma samverkansformer i Kronoberg, Blekinge och Skåne har en sådan hubb etablerats och beviljats projektmedel. Från Kronoberg arbetar Växjö Linnaeus Science Park och Campus Ljungby operativt i projektet. Kronobergs innovationshubs primära expertområde är smart tillverkning och smarta städer.

Projektet erbjuder stöd till små och medelstora företag samt offentliga sektor, att möta sina digitala utmaningar och därigenom öka konkurrenskraften och den positiva påverkan på samhället. De erbjuder en plats där företagen kan

experimentera och utveckla nya digitala tekniker och lösningar. Det innebär teknisk expertis, digitala testmiljöer, nya arbetssätt, samarbeten och kontakter, finansierings- och investeringsmöjligheter.

Visual LIFT arbetar för att främja visualisering genom att ge kostnadsfritt stöd så att företag kan ligga i teknisk framkant. Det är ett samarbetsprojekt som riktar sig till små och medelstora företag i östra Mellansverige och Småland där Växjö Linneaus Science Park är en av noderna.

Smålandsnavet är en satsning där Linnéuniversitetet, med finansiering från Familjen Kamprads stiftelse, möjliggör för små och medelstora företag på den småländska landsbygden att ta del av olika typer av kompetensutveckling, samt erbjuder kontakt med engagerade forskare och nyfikna studenter.

Utveckla kompetensförsörjningen och en god och jämlik hälsa

Sammanfattning av centrala insatser som Region Kronoberg eller dess bolag drivit

Region Kronoberg har i samverkan med samtliga länets kommuner, polismyndigheten och LNU arbetat vidare med **Kronobarnsmodellen**. Införandet av modellen går framåt i samtliga kommuner samt Region Kronoberg, och en certifiering har utvecklats för idéburen sektor. Modellen utgör ett gott exempel för god nära vård gentemot SKR, Skolverket och Socialstyrelsen med flera, och coachar samverkansarbeten nationellt i regioner och kommuner. Under 2025 uppmärksammades arbetet även av EU. Beslut har fattats att all offentlig verksamhet i Kronoberg som rör barn, unga och barn som anhöriga ska ske inom Kronobarnsmodellens övergripande ramverk.

Under åren 2020–2023 genomfördes projektet **DigiPuls**, drivet av AV-media, riktat till mellan- och högstadieskolor i länet. Under 2024 har ett samarbete för en fortsättning planerats för att främja goda uppväxtvillkor och levnadsvanor hos länets barn. DigiPuls för klassrummet syftar till att inspirera unga till fysisk aktivitet och minska stillasittandet med hjälp av digital teknik, samt öka medvetenheten om vikten av fysisk aktivitet för god hälsa.

Projektstödet **Tillsammans för hälsa** riktar sig till föreningar och organisationer i länet med projektidéer för att främja folkhälsan, och som behöver stöd för att förverkliga dem. Av totalt inkomna 31 ansökningar, beviljades 8 projektmedel. Samtliga beviljade projekt fokuserade på målgrupper som särskilt behöver nås för en mer jämlik hälsa, såsom socialt isolerade äldre, barn och unga med funktionsnedsättning samt familjer i socioekonomiskt utsatta situationer.

MAT 2024 genomfördes i tre delar: "MAT i Växjö" (Växjö kommun ansvarig), en kunskapsdel (Region Kronoberg ansvarig) samt en matrunda i länet (Länsstyrelsen ansvarig). Seminarieprogrammet hade temat "Det komplexa matsystemet". Fyra olika heldags- och halvdagsseminarier hölls riktat till personer inom kommunal, regional och statlig verksamhet, företagare, intresseorganisationer, branschorganisationer, politiker m.fl. samt ett seminarium kring hemberedskap riktat till barnfamiljer.

Kompetensförsörjningsarbetet i Kronobergs län vägleds av **kompetensförsörjningsstrategin** med tillhörande handlingsplan. Pågående handlingsplan med tre särskilda prioriteringar; planering och dimensionering av gymnasial utbildning, främja informerade studie- och yrkesval för ett livslångt lärande och stärka individens omställningsförmåga.

Kompetensforum är länets arena för samtal, samordning, omvärldsbevakning och prioritering för det regionala arbetet inom området. Exempel på teman under 2024 har varit: projektutveckling, arbetsmarknadsläget, och planering

och dimensionering av yrkesutbildningar. Forumet samlar aktörer från bl.a. kommuner, branscher, yrkesutbildningar, Länsstyrelsen och Linnéuniversitetet.

Under året har underlagen, **kvalitativa bedömningar i tre branscher – Gröna näringar, Besöksnäringen samt Data/IT branschen** och en uppdaterad bedömning av länets regionala förutsättningar, presenterats. Därtill har det påbörjats ett arbete att analysera vilket behov av kompetens i länet som högskoleförberedande utbildningar svarar upp mot.

Samverkan på utbildningssidan bland annat fokuserat på **planering och dimensioneringen av gymnasial utbildning**. Nätverken Vuxenutbildning i Kronoberg, förvaltningschefs- och rektorsnätverket har fortsatt arbetat med att gemensamt kommunicera det samlade utbildningsutbudet i länet samt att gemensamt hantera uppdraget. Detta är nära samordnat med uppdraget att fastställa länets kompetensförsörjningsbehov på kort och lång sikt.

Region Kronoberg har drivit projektet **Valideringsstruktur i Kronoberg** med målgrupper inom industrin och vuxenutbildning i Kronobergs län. Det har utifrån detta arbete utvecklats två projekt som beskrivs längre ner; Handslaget och Strategiskt Kompetensförsörjning för Industrin i Kronoberg.

I arbetet med att stärka individens omställningsförmåga är **validering** ett verktyg. Två mikroutbildningar om validering har skett under året samt en valideringskonferens där rektorer, studie- och yrkesvägledare samt yrkeslärare från hela länet deltog i utbildningar och diskussioner om Komvux-validering, i samarbete med Validering Väst. Utbildningarna har ökat kunskapen om validering som ett strategiskt verktyg för kompetensförsörjning inom industrin och inom Komvux.

Under 2024 etablerades en ny arena för samtal om utmaningar men även möjligheter till insatser för att jobba med framtida kompetensbehov kopplat till energiomställning och elektrifiering i Kronoberg samt företagens konkurrenskraft. Samtalen har sin utgångspunkt i rapporten **Alla vill ha en grön omställning – men vem skall göra jobbet?** som Region Kronoberg tog fram 2023.

Under 2024 har **Mot nya höjder** fortsatt att stärka intresset för STEM/STEAM (science, technology, engineering, arts and mathematics) hos elever och lärare i årskurs 4–9. Genom kostnadsfritt undervisningsmaterial, bland annat i samarbete med Södra och IKEA, har elever fått lösa verkliga problem kopplade till forskning och innovation. Makerbussen har besökt cirka 60 klasser per termin och under 2024 fokuserat extra på femteklassare i kommunerna Uppvidinge och Växjö. Eleverna har genom Makerbussens pedagoger fått praktisk undervisning i programmering, konstruktion och digital teknik.

Region Kronoberg har fortsatt satsningen på **Science Center-noder** där klasser erbjudits kostnadsfria studiebesök inklusive bussresor till Vetenskapshuset i

Markaryd, EPIC i Växjö, Huseby Bruk i Alvesta, IKEA Museum i Älmhult och Kulturparken Småland i Växjö. Att kunna erbjuda transport till noderna har varit avgörande för att alla elever, oavsett geografiska eller ekonomiska förutsättningar, ska få möjlighet att ta del av dessa lärorika miljöer. Parallellt har Region Kronoberg arbetat med utvecklingen av VeraS Science Center i Ljungby.

Under året genomfördes det en analys av **STEM-kompetenser** hos både elever och lärare i länet. Syftet har varit att identifiera utvecklingsbehov och skapa ännu bättre kompetensutvecklingsinsatser för lärare framöver. Detta för att långsiktigt stärka undervisningen inom naturvetenskap och teknik.

Yrkesdagen har genomförts – en regional mäsä där branscherna erbjuder praktiska prova-på-aktiviteter i sina montrar. Evenemanget syftar även till att öka kunskapen hos besökarna om olika yrkesgrupper och utbildningar, stärka rekryteringen och attraktionskraften för yrken och yrkesutbildningar samt fungera som en mötesplats mellan skolor och arbetsmarknad. Det arrangerades för länets elever i årskurs 6 och 9, med ett totalt deltagarantal om 6 000 personer, fördelat på 5 123 elever, 540 lärare/skolpersonal och 350 representanter från allmänheten och vårdnadshavare. Enligt Ungdomsbarometerns utvärdering från Yrkesdagen 2024 framgår det att besöket har haft positiv påverkan på elevernas inställning till yrkesprogram.

Vård- och omsorgscollege Kronoberg. Under året har bl. a. en ny utbildning initierats där college utbildar vård- och omsorgsambassadörer i konceptet Hälsoagenterna. Hälsoagenterna är en workshop som riktar sig till elever i åk 6. Syftet är att öka elevernas medvetenhet kring arbete inom vård och omsorg, vilka arbetsplatser som finns, olika yrken osv. Eleverna får också kunskap kring hur invånare söker vård och vilka olika inrättningar som finns samt normer kopplade till yrkesval och hur de påverkar oss.

Inom **Business Region Kronoberg (BRK)** är kompetensförsörjning avgörande för en fungerande matchning på arbetsmarknaden. BRK deltog i **Emigration Expo 2024**, med syfte att rekrytera kvalificerad personal till bland annat hälso- och sjukvård och industrin. Rekryteringsmässan vänder sig i först hand till holländare som är intresserade av en flytt till Sverige. Deltagande parter i mässan från Kronoberg var Region Kronoberg (arbetsgivare), Ljungby kommun, Tingsryds kommun, Växjö kommun och ett antal industriföretag från dessa kommuner.

Exempel på specifika insatser som drivits av andra som bidrar till prioriteringen

Arbetssamverkan Kronoberg (ASK) samlar genom sitt samverkansavtal offentliga aktörer inom arbetsmarknadsfrågor – länets kommuner, Region Kronoberg, Samordningsförbunden, Länsstyrelsen, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket. Under 2024 har insatserna främst varit att starta två

länsövergripande projekt som riktats dels till unga som varken arbetar eller studerar och dels till anställda med behov av språkutveckling.

Smart Start-Graduate Trainee är en satsning som Sydsvenska Handelskammaren drev under åren 2020–2024 i Kronoberg, Kalmar och Blekinge.

Traineeprogrammet riktade sig till nyexaminerade universitetsstudenter oavsett inriktning, bransch och lärosäte som ville starta och bygga en karriär i regionen. Totalt hade Kronoberg 21 utannonseringar från företag och 12 tillsatta trainees som varit med i programmet. I slutet av december 2024 beslutade tyvärr Sydsvenska Handelskammaren och medarrangörer att avsluta programmet då det varit svår att få företag med på satsningen.

Handslaget är ett ESF-finansierat projekt, som leds av Växjö kommun i samverkan med Alvesta, Lessebo, Ljungby, Uppvidinge, Tingsryd, Växjö och Älmhults kommun samt IF Metall. Det innefattar bl.a. extra språkträning i början på en anställning så att det blir lättare att anställa rätt person, även om svenskan är bristfällig. De kan även fånga upp anställda som har jobbat något år och som behöver förbättra sin svenska. Det ingår även att arbeta tillsammans med arbetsgivare och ta fram långsiktiga strategier för ökad inkludering på arbetsplatsen. Så väl privata som offentliga arbetsgivare kan delta.

Strategiskt Kompetensförsörjning för Industrin i Kronoberg leds av Campus Ljungby och sker i nära samarbete med arbetsmarknadens parter och Industriforum Kronoberg. Det går ut på att stödja små och medelstora företag att arbeta långsiktigt och systematiskt med kompetensförsörjning ex. genom att stärka och kontinuerligt utveckla kompetensen hos anställda, för att kunna bidra till företagets omställningsarbete.

SKRUVAS – stöd för dig som varken arbetar eller studerar – ett projekt som pågår till 2026 där ungdomskoordinatorer arbetar tillsammans med kommunens aktivitetsansvariga och studie- och yrkesvägledare. De arbetar mot målgruppen unga som behöver samordnat individuellt stöd i övergångar mellan skolstadier och från skola till arbetsliv. Projektet leds av Växjö kommun men samtliga kommuner är med i projektet.

Förutsättningar framåt

Det som sker i den globala omvärlden påverkar utvecklingen i Sverige och i Kronobergs län. Bästa sättet att förhålla sig till detta är att vara väl insatta i trenderna som sker omkring oss. Ju mer medvetna vi är, och har beredskap utifrån den kunskapen, desto bättre förutsättningar har vi att vara med och styra utvecklingen. Det kommer i sin tur påverka hur väl vi kan nå förflyttningarna i vår nya Regionala utvecklingsstrategi – Framtidens Kronoberg i världen 2035.

Planeringsförutsättningarna är svåra just nu och stora förändringar sker snabbt.

Det finns många frågor att ställa sig framåt, här är några av dem:

- Hur påverkar ett förstärkt försvar Kronobergs läns utveckling?
- Kommer det finnas medel för regional utveckling i framtiden?
- Hur ska vi hantera klimatutmaningarna? Allt oftare får klimatåtgärder stryka på foten när de står i konflikt med något annat.
- Hur kan vi hantera kommande befolkningsminskning?
- Ekonomiska utvecklingen ser ut att ljusna men hittar vi sätt för att minska arbetslösheten i utsatta grupper?
- Den akuta kompetensbristen; kommer Kronoberg klara av att konkurrera med andra delar av landet och globalt?
- Användningen av AI-tekniken sker i snabb takt, kommer våra företag och offentlig sektor lyckas skapa värde av tekniken?

Är vi tillräckligt innovativa och proaktiva i våra idéer för att ställa om utifrån de nya förutsättningarna?

I detta avsnitt presenteras planeringsförutsättningar, mindre trender och saker vi ser är på gång framåt utifrån vår nya regionala utvecklingsstrategis fyra prioriteringar. De händelser som har valts ut i den här rapporten är sådant som Region Kronoberg ser har en hög påverkan på kort sikt och som är brådskande att agera på.

PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGAR 2026–2028

Hur ser målutvecklingen inom området ut? (RUS-målen)

Vilka omvärldshändelser kan komma att påverka arbetet 2026-2028 (Ex: konjunktur, lagändringar)

Vad behöver länets aktörer prioritera 2026-2028?

Ämnesövergripande händelser som påverkar samtliga områden

Planeringsförutsättningar för perioden 2025–2027

- **World economic forums rapport Global risk report 2025**⁹ har utifrån en studie rankat de största riskerna på kort sikt (2 år) för världsekonomin, vilket även påverkar Kronoberg. De 10 riskerna de ser är:
 - Informationsbrist och desinformation
 - Händelser av extremväder
 - Mellanstatlig väpnad konflikt
 - Polarisering i samhället
 - Cyberspionage och krigsföring
 - Föreoreningar
 - Ojämlighet
 - Ofrivillig migration eller förflyttning
 - Geoekonomisk konfrontation
 - Försämring av mänskliga rättigheter och/eller medborgliga friheter
- Den **politiska osäkerheten och instabiliteten på global nivå** är för tillfället hög. Vid val i fler än 70 länder har auktoritära regimer flyttat fram sina positioner. Detta utmanar demokrati, rättsordning, politiska lojaliteter och har skapat nya internationella spänningar i världen. Utöver det har flera europeiska länder svaga regeringar och koalitioner, vilket kan påverka politiska viljeinriktningar i Europa framåt.

⁹ World Economic Forum, The Global Risk Report 2025

Fler saker som påverkar den allmänna osäkerheten är de krig och de väpnade konflikter som pågår bland annat i Ukraina och Gaza. Det är högst oklart hur dessa två konflikter kommer utvecklas framöver.

Säkerhetsläget i vår del av världen har förändrats, och utöver oro för krig och konflikter påverkar detta samhället på flera sätt:

- Försvars- och säkerhetsfrågorna och kontinuitetsplanering kommer fortsatt att vara prioriterat på alla aktörers agendor.

- Samarbeten kring frågor som ex. klimat kan antas bli svårare.

- Ekonomiska osäkerheten beror, utöver det som beskrivs ovan, även på lågkonjunktur, hög prisnivå och ett högre ränteläge jämfört med innan 2022. SKR bedömer dock att svensk ekonomi har påbörjat en återhämtning ut ur lågkonjunkturen med en stigande optimism¹⁰.

- **AI-tekniken utvecklas snabbt** och finns i allt högre grad runt omkring oss. Bara under 2025 planerar de ledande amerikanska techbolagen att investera sammanlagt 3 500 miljarder kronor i generativ AI. Det innebär en ökning på 40 procent jämfört med 2024. AR (förstärkt verklighet där personen kan få en direktsänd betraktelse av en fysisk miljö som förstärks med sinnesintryck som ex. ljud, video eller grafik) är också på gång att få genomslag. Utvecklingen går därmed snabbt åt att bli mer digifysisk. De privata och offentliga aktörer som bäst nyttjar och skapar värde av AI och AR, dvs. förstår både teknik och samhälle samtidigt som de ser till säkerhetsaspekter, antas komma att gynnas.

- I mars 2025 presenteras medlemsstaternas utvärdering av strukturfonderna för perioden 2021–2027, och under 2026 kommer slutsatserna från halvtidsutvärderingen av sammanhållningspolitiken. Dessa rapporter, tillsammans med kommande samråd, blir avgörande för både **sammanhållningspolitikens framtid och inriktningen för EU:s nästa långtidsbudget 2028–2035**¹¹. De kan även påverka den pågående programperioden, inklusive våra strukturfonder och Interreg-program, om målvärdena för halvtid inte uppnås.

I början av året presenterade EU-kommissionen en färdplan för långtidsbudgeten som pekar på betydande förändringar för att stärka konkurrenskraft, säkerhet och demokrati. Samtidigt lyfts förenkling, målinriktning och resultatfokus fram som vägledande principer för EU:s arbete. Kommissionens prioriteringar speglar en tydlig ambition att stärka EU:s roll i världen, främja innovation och konkurrenskraft samt driva på den gröna och digitala omställningen. Sveriges prioriteringar för EU:s framtida verksamhet fokuserar på de fyra K:na – Kriget, Klimatet, Kriminaliteten och Konkurrenskraften.

¹⁰ MakroNytt 1/2025

¹¹ northsweden.eu

Sammanhållningspolitiken är ett av de viktigaste verktygen för att förverkliga regional utveckling, inte bara genom ekonomiska medel utan också genom det arbetssätt som följer med medlen. EU-kommissionen har öppnat för att regioner ska kunna påverka inriktningen av sammanhållningspolitiken framåt.

Ett alternativ till sammanhållningspolitiken är en mer centraliserad modell där medlemsstaterna får ta del av medel och inte regionerna. Under 2024 presenterade regeringen en utredning om hanteringen av EU-medel i Sverige. Utredningen föreslår en mer centraliserad modell där antalet regionala program med finansiering från Europeiska regionala utvecklingsfonden minskas, och där de regionala strukturfondspartnerskapen inte längre ska prioritera bland ansökningar till regional- och socialfonder. För europeiska regioner, inklusive Kronoberg, innebär detta en risk att förlora inflytande över viktiga medel för det regionala utvecklingsarbetet.

- ☐ Förutsättningarna för regionalt utvecklingskapital kan förändras framöver. I ett litet län som Kronoberg, med relativt låg tilldelning av 1:1-medel, och som i förhållande till många andra regioner avsätter små egna resurser för regional utveckling, får detta större konsekvenser än för vissa andra län.
- ☐ Det pågår en **översyn av den nationella landsbygdspolitiken**. Målsättningen är en ny proposition 2026. Parallellt pågår det en **utredning om den regionala utvecklingspolitiken**, som också innefattar landsbygdspolitiken (SVESAM- för Sveriges sammanhållna utveckling). Utredningen ska vara klar 1 juni 2026¹².

Den regionala utvecklingspolitiken har inte utretts i sin helhet sedan 1999 och den senaste propositionen om regional utvecklingspolitik är från år 2000. Det handlar bland annat om att analysera myndigheters och regioners ansvar och uppgifter exempelvis mellan region och Länsstyrelse, och att föreslå hur samordning och samverkan kan utvecklas. Det kan komma att påverka exempelvis fördelning av uppdrag mellan regionerna och länsstyrelserna och förändringar i fördelning av ekonomiska medel mellan regionerna.

- ☐ **Samhällskontrakt under omvandling** – kommer det att offentliga klara av sin del av samhällskontraktet (trygghet och livskvalitet för alla)? Fler och mer komplexa uppdrag åläggs kommuner och regioner, samtidigt som personella och ekonomiska resurser minskar, vilket utmanar samhällskontraktets hållbarhet. Kan arbetet med ett nytt samhällskontrakt leda till nya former för hur det offentliga samverkar med medborgare, föreningsliv, näringsliv och forskning?

¹² Kommittédirektiv Den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken

- 2024 års rapportering om **statlig närvaro och service**¹³ visar att antalet statliga arbetsställen, som redan är lågt i Kronobergs län, har minskat från 54 till 49 de senaste fem åren. Frånvaron av statens servicecenter, särskilt Arbetsförmedlingen, har lyfts som ett problem av kommunerna. Flera av de små kommunerna i länet rapporterar att de får gå in och göra delar av Arbetsförmedlingens uppgifter, trots att de inte har medel för det. 4 av 8 kommuner i länet saknar både Arbetsförmedling och Statens servicecenter. Den statliga servicenivån är särskilt låg i kommunerna Uppvidinge och Markaryd där inte ens 10 procent av befolkningen når Arbetsförmedlingen eller servicecenter inom 40 minuters resa med kollektivtrafik.

¹³ Statlig närvaro och service, 2024

Bygder och samhällen som ökar Kronobergs välmående och attraktivitet

Planeringsförutsättningar för perioden 2025–2027

- ☐ Den viktigaste drivkraften i Sverige för att flytta, enligt en enkätstudie, är fortsatt livsstil, där det framför allt är en **familjevänlig, naturnära och hållbar livsstil** som är viktig. Jobbutbudet kommer på andraplats. En tryggare miljö, liksom betydelsen av bostadspriser, har klättrat på listan över flyttfaktorer. I en jämförelse mellan länen hamnar Kronoberg på plats 17 av 21 när personer fått ranka länen bland potentiella platser att arbeta och bo på. De som redan bor i Kronoberg visar en lägre flyttbenägenhet närmaste fem åren än flera av våra grannlän och även ur nationell jämförelse, vilket är positivt¹⁴.
- ☐ **Sveriges första strategi mot ensamhet och för gemenskap** antogs i början av 2025. Strategin slår fast att hela samhället behöver medverka i arbetet för god gemenskap och minskad ensamhet, med betoning på jämlika förutsättningar och jämlik tillgång till sociala relationer.
- ☐ **Nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention 2025–2034.** Strategin "Det handlar om livet", är framtagen av Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen tillsammans med 24 andra myndigheter. Den tvärssektoriella ansatsen skapar förutsättningar för en gemensam riktning för hela samhället i arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention. Ensamhet, psykisk hälsa, existentiell hälsa och suicid att vara ett stort fokus nationellt de närmaste åren, vilket kommer att påverka arbetet inom regional utveckling på flera fronter.
- ☐ **Proposition – en ny förebyggande socialtjänstlag** Lagförslaget (prop. 2024/25:89) innebär bl.a. att socialtjänsten ska agera mer förebyggande och fånga upp behov innan de blivit för stora. Det ska också vara lättare att nå och få hjälp när det behövs och hjälpen ska vara kunskapsbaserad utifrån vetenskap och beprövad erfarenhet. Propositionen tydliggör vikten av att främja jämställda levnadsvillkor samt socialnämndens ansvar för det brottsförebyggande arbetet. Det gäller särskilt för att förebygga och motverka brottslighet bland barn och unga. Lagförslagen föreslås träda i kraft 1 juli 2025.
- ☐ **Ny strategi för levande och trygga städer** är en skrivelse som lämnades till regeringen i januari 2025. I skrivelsen har ett nytt mål för stadsutveckling tagits fram och tretton fokusområden pekats ut ex. livskvalitet, kultur, arkitektur och gestaltning.

¹⁴ TalentCityIndex Sverige, 2024

Regeringen vill stärka förutsättningarna för kommunerna att utveckla levande, trygga och robusta stadsmiljöer samt stärka möjligheterna för regioner, statliga myndigheter, näringslivet och civilsamhället att bidra till arbetet.

- Det finns ambitiösa nationella mål kopplade till hållbara livsmiljöer. Detta är mål som av olika skäl inte får fullt genomslag i alla geografier. **Det är stor skillnad mellan stora och små kommuner.** Många kommuner saknar resurser och kompetens för att identifiera problemen och exempelvis ha en gestaltsplan.
- **Klimatsäkra samhället** – Boverket har fått uppdrag att arbeta med klimatanpassning och energieffektivitet i byggnader och samhällsplanering. Det handlar om att bygga och renovera fastigheter på ett sätt som minskar energiförbrukning och ökar motståndskraften mot klimatförändringar.

Hur ska detta ske i kommuner som redan har enorma renoveringsskulder, och på bekostnad av vad? Många av länets kommuner står inför betydande utmaningar i form av stora **renoveringsskulder inom allmännyttan**. Dessa skulder har ackumulerats över tid och avser ofta äldre bostadsbestånd som kräver omfattande underhåll och uppgraderingar för att uppfylla moderna standarder och boendekrav.

- De senaste åren, från 2022, har Naturvårdsverket satsat på att kvalitetssäkra **vandringsleder** utanför skyddade områden enligt ett framtaget nationellt ramverk för vandring. Där har getts stöd i organiseringen av vandringsleder som fortsätter fram till 2027. Fram till 2024 var det helt finansierat av Naturvårdsverket. Från och med 2025 krävs medfinansiering i en stigande grad fram till 2027, därefter räknas att organiseringen ska finansieras lokalt och regionalt, i samverkan.
- EU-direktivet kring **energiprestanda** innebär till exempel att alla byggnader ska vara så kallade nollutsläppsbyggnader senast år 2050. Det kan få stor påverkan för byggnader med kulturvärden, om exempelvis solpaneler eller andra energibesparande åtgärder behöver installeras. Vad blir konsekvenserna? Få befintliga byggnader – krav som nybyggnad – gör att fastighetsägare inte har råd att renovera.
- **Tilldelning till regionerna för att stödja servicebutiker 2024** visar att en minskad andel av medlen kommer gå till grundfördelning. Detta innebär en minskning av det garanterade beloppet som varje region får utan att behöva uppfylla specifika kriterier. Mellan åren 2023 och 2024 har medel för grundfördelning gått från 40 procent till 20 procent. Det innebär för Kronobergs del att tilldelade medel för investeringsstöd sammantaget minskar, 2025 var det med drygt 300 000 kr. Den nya

förordningen stärker dock förutsättningarna för butikerna med särskilt driftstöd.

- **Sydosttriangeln – Territoriell strategi för hållbar urban utveckling i sydöstra Sverige** kan leda till att bättre integrera sydöstra Sveriges (Karlskrona, Kalmar och Växjö) arbetsmarknadsregioner. Strategin kan ge möjligheter framåt för de kommuner som ingår (i Kronoberg kommunerna: Växjö, Lessebo, Tingsryd, Alvesta och Uppvidinge) att ta del av nationella strukturfondsmedel som länet inte fått tillgång till annars.
- **Woodland Living i Kronoberg, Europas 3:e local chapter inom New European Bauhaus.** En mängd aktörer är med i samarbetet. Det kan framåt bidra med en mötesplats, en brobyggare, ett forum för inspiration och en möjliggörare för lokala gemenskaper att engagera sig i en större rörelse för hållbarhet och innovation inom design och stadsplanering. Detta innebär en möjlighet för aktörerna att ta del av finansiering från EU-fonder, där det till 2027 finns 120 miljoner euro/år (se även s. 29).
- Demografin och lågkonjunkturen som vi varit inne i innebär ett tufft ekonomiskt läge framöver, framför allt för de mindre kommunerna i länet. Det kan komma att påverka möjligheten att bo och verka i hela länet då service, som till exempel skolor och äldreboenden, i större utsträckning kan centraliseras inom kommunerna. **Klyftor mellan centralort kontra de mindre orterna och landsbygd** kan därmed öka. Eventuell försämrad service, minskat utbud av aktiviteter och verksamheter innebär också ökad risk för att boendeattraktivitet påverkas negativt.
- **Obemannade utlämningsställen/butiker.** Invånarna i Kronoberg har generellt sett utifrån dagsläget god tillgänglighet till butik, förutsatt att de har tillgång till bil. Även om tillgängligheten är god, är den också sårbar. Generationsskiften, höga inköpspriser och verksamhetskostnader är några av de utmaningar som har påverkan på morgondagens tillgänglighet. Intresset för helt eller delvis obemannade butiker växer därför i Kronoberg.
- 2023 gjordes en nationell utredning av **kultursamverksansmodellen** (Kultursamhället – utvecklad samverkan mellan stat, region och kommun SOU 2023:58) med syfte att modellen ska utvecklas så att den i ökad grad kan bidra till kultur i hela landet. Regeringen har gett kulturrådet ett uppdrag att lämna förslag på hur kultursamverkansmodellen kan utvecklas med fokus på samverkan och hur kommunernas roll, ansvar och betydelse kan öka.

Samspelet mellan **ekonomiska förutsättningar** på kommunal, regional och nationell nivå har central betydelse för kulturell välfärd och konstnärlig produktion och utveckling i hela landet. Det offentliga står inför ekonomiska prioriteringar på alla nivåer, vilket kan komma att påverka förutsättningarna för kulturområdet på sikt. Många aktörer söker

kontakt med Region Kronoberg för finansiering av kulturverksamhet som i hög utsträckning är kommunal, detta troligtvis beroende på ett ansträngt ekonomiskt läge i kommunerna.

- **Ökad involvering av civilsamhällesaktörer i det regionala utvecklingsarbetet.** Storskaliga samhällsförändringar krävs för att samhället ska klara av att ställa om till en framtid som präglas av social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Det tillsammans med andra nämnda utmaningar kräver en bred samverkan mellan en rad samhällsaktörer. Att utveckla samverkan med civilsamhället kommer att spela en allt större roll för att skapa lösningar på komplexa samhällsutmaningar.

Kompetensförsörjning som främjar utveckling och omställning

- Antalet lediga jobb ökar i Kronoberg men den höga andelen inskrivna arbetslösa med svag konkurrensförmåga förväntas bidra till att antalet arbetslösa minskar i långsam takt. Förväntningarna är att återhämtningen tar fart under 2025 och fortsätter in i 2026 men att det kommer ta tid innan köpkraften är tillbaka.

Det svaga konjunktur- och arbetsmarknadsläget har gjort att fler hamnat längre ifrån arbetsmarknaden och blivit långtidsarbetslösa. Samtidigt som arbetslösheten minskar generellt, förväntas långtidsarbetslösheten stiga även under 2025. Det drabbar framför allt **ungdomar och utlandsfödda**. Arbetsförmedlingen ser behov av ytterligare stöd och arbetsnära insatser¹⁵. Det kommer fortsatt framåt vara viktigt att vara extra lyhörd för att justera riktade insatser, för att lotsa arbetssökande rätt på arbetsmarknaden och att matcha till jobb. Arbetslöshet bidrar till utanförskap och i förlängningen påverkar det folkhälsan. Risken är att offentlig sektor i ekonomiskt tuffa tider inte prioriterar förebyggande verksamhet och stödstrukturer.

- Den **demografiska utvecklingen** är på väg att förändras. En allt äldre befolkning i kombination med lägre barnafödande samt en nationell politik som minskat invandringen gör att företag och samhälle står för stora utmaningar. Kompetens- och arbetskraftsbrist är något som svenska arbetsgivare i allt större utsträckning får hantera. I EU beräknas arbetsstyrkan 2040 minska med nära 2 miljoner arbetare per år, så det är inte bara ett problem för Kronoberg och Sverige utan för hela EU¹⁶. Den demografiska utvecklingen för Kronoberg ger utrymme för både utveckling och utmaningar framöver¹⁷.
- Matchningsproblematiken fortsätter, och innebär att det är brist på personal inom de flesta branscher samtidigt som det finns arbetslöshet. **Bristen på arbetskraft kommer att öka** och bli än mer omfattande såväl inom offentlig sektor som i näringslivet. Samtidigt som det blir en allt tuffare konkurrens mellan branscher ökar också konkurrensen mellan olika delar av landet.

Efterfrågan på arbetskraft inom exempelvis civilt försvar är ett område där såväl myndigheter, kommuner som regioner behöver utökade personalresurser. Den statliga satsningen på ett utbyggt försvar kräver enligt försvarsmakten 108 000 fler anställda fram till 2030, vilket motsvarar cirka 64 procent av den ökade arbetskraften. Inom el och

¹⁵ Arbetsförmedlingen arbetsmarknadsutsikterna hösten 2024 - utvecklingen på arbetsmarknaden 2024–2026

¹⁶ The future of European competitiveness 2024

¹⁷ Befolkningsframskrivning - SAS visual analytics

energiomställningen är det också stor brist på utbildad personal. Det är tydligt att det kommer att krävas stora förändringar för att klara kompetensbristen.

- World Economic Forums rapport Future of Jobs Report 2025¹⁸, som bygger på undersökning av 1000 företag med 14 miljoner anställda globalt, visar att ca 40 % av företagen beräknar att de kommer att minska sin personalstyrka på grund av **AI**. Analysen visar också att AI kan komma att skapa 170 miljoner nya jobb globalt, samtidigt som 92 miljoner jobb försvinner. Detta innebär alltså att AI beräknas bidra med nya jobb men att arbetsmarknaden kommer att förändras radikalt.

Det kräver en omställning av företag och offentlig sektor i Kronoberg för att hänga med och det ställer också krav på omskolningsprogram. Arbeten där efterfrågan förväntas minska i och med att AI ökar är tjänster som sekreterare, löneadministratörer, grafiska designers och inom juridik.

- För att gynna en **konkurrenskraftig ekonomi** väntas EU-kommissionen komma med flera initiativ inom kompetensförsörjning. Ett initiativ som antagligen kommer under 2026 är att möjliggöra så att kompetens erhålls i ett land också erkänns i ett annat land.
- **Statliga arbetstillfällen** är en viktig förutsättning för att människor med en hög utbildningsnivå ska vilja bosätta sig i länet. Statligt sysselsatta i Kronoberg har ökat något, men ligger fortfarande långt under genomsnittet – 17 av 1000 invånare i länet och 26 av 1000 nationellt.

Länet riskerar att tappa statliga kvalificerade arbetstillfällen när Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor i samband med en sammanslagning med annan myndighet själv får avgöra sin organisering och lokalisering mellan Växjö och Stockholm. Tidigare beslut var att MUCF skulle ha sitt huvudkontor i Växjö. Flera av våra grannregioner som exempelvis Kalmar och Jönköping har fått större statliga etableringar inom framför allt kriminalvård, när de nu utökar sin verksamhet i landet.

- **Regeringen föreslår en sänkning av takbeloppen** för så gott som alla lärosäten i budgeten för 2025. Samtidigt höjs prislapparna för helårsprestationer för flertalet utbildningar. När takbeloppen sänks och ersättningar per student ökar finns det en överhängande risk att antalet utbildningsplatser kan komma att minska på Linnéuniversitetet framöver. Det kan ge påverkan inom olika utbildningsinriktningar och därmed även den regionala kompetensförsörjningen.
- Från 1 juli 2025 gäller **flera förändringar i gymnasieskolan och Komvux**. Exempelvis ersätter ämnesbetyg dagens kursbetyg. Med det

¹⁸ Future of Jobs Report 2025

menas att alla ämnesplaner utformas som sammanhållna ämnen med nivåer i stället för dagens kurser. I många ämnen kommer eleverna att kunna få undervisning under en längre sammanhållen period innan det slutliga betyget sätts. Ämnen, examensmål, programmål och programstrukturer uppdateras för att passa framtidens studier och yrkesliv¹⁹.

- Unga vuxna med **bristande läsfärdigheter** har ökat i Sverige och nästan varannan ung utrikes född vuxen saknar tillräckliga läsfärdigheter²⁰. Från och med den 1 januari 2025 har en förändring i skollagen trätt i kraft om skärpta krav i SFI, där syftet är att fler nyanlända personer snabbare ska lära sig svenska och etablera sig i samhället. Genomströmningen inom Komvux har tidigare lyfts av länets utbildningsanordnare, vilka nu välkomnar de nya förändringarna²¹.

¹⁹ Skolverket.se

²⁰ SCB statistik om vuxnas färdigheter

²¹ Utkast till lagrådsremiss skärpta krav i sfi

Kronobergska handlingskraften och entreprenörskapet växlas upp

Planeringsförutsättningar för perioden 2025–2027

- **EU:s konkurrenskraftskompas** – ledstjärna för innovation och klimatneutralitet – publicerades i januari 2025 och pekar ut riktningen för vad EU behöver satsa på fem år framåt för att inte successivt försvagas. Den trycker bland annat på att EU måste **öka sin konkurrenskraft** genom innovation och grön omställning, minska allt för stora beroenden av andra delar av världen, arbeta med regelförenkling för företag och identifiera nya tillväxtmotorer²². Rapporten som kompassen bygger på konstaterar att EU:s andel av den globala handeln har minskat. Konkurrensen med, och efterfrågan från, framförallt Kina har samtidigt minskat. EU har även halkat efter när det gäller techindustrin²³.
- EU-kommissionen presenterade i början av 2025 sin nya industrisatsning **Clean Industrial Deal** (CID, den rena industrigiven). Den innehåller åtgärder för att uppnå EU:s ambition om att säkerställa den europeiska industrins konkurrenskraft kopplat till nya energikällor och ökad hållbarhet. Den bygger på tidigare handlingsplaner och initiativ inom industri och energiområdet.

Kopplat till **cirkulär ekonomi** kommer ett stort fokus att ligga på att stärka återvinningen i Europa för att minska EU:s beroende till andra ekonomier. I april 2025 kom exempelvis en arbetsplan för effektiv implementering av reglering av ekodesign för hållbara produkter (ESPR). Initiativen inom Clean Industrial Deal kopplat till energi kan på sikt bidra positivt till Kronobergs energiintensiva industrier.
- EU-kommissionen antog en ny **skogsstrategi** för några år sedan, som en del i den Gröna given (Green Deal). Denna har gett upphov till flera direktiv och förordningar som ska implementeras i svensk lagstiftning. Regeringen har tillsatt en skogsutredning som kommer att presenteras i augusti 2025. Framtida lagstiftning kommer på olika sätt att påverka skogen och skogsnäringen i Kronoberg.
- Det **globala ekonomiska landskapet** är allt mer fragmenterat gällande handel, men även vad gäller arbetskraftens rörlighet och överföring av teknik och data. För multinationella företag innebär detta anpassningar, i form av förändringar i leveranskedjor och organisatoriska omstruktureringar.

Handelskrig mellan USA och Kina, USA och EU och andra länder som

²² Konkurrenskraftskompassen, 2025

²³ The future of European competitiveness 2024

bidrar till höjda tullar och kommer att bidra till varaktiga förändringar i handelsmönster under närmaste åren. Detta antas komma att påverka både stora och mindre företag i Kronobergs län då vi är ett län med hög export inom tillverkningsindustrin. Men hur stor den faktiska påverkan blir beror på många faktorer och är svår att säga idag.

- **Förutsättningarna är tuffa för näringslivet** efter flera år med lågkonjunktur. Höga räntor och stigande kostnader på grund av materialbrist märks tydligt i konjunktürkänsliga branscher, som småhusföretag och möbelindustri, vilket finns i stor utsträckning i Kronoberg. Antalet sysselsatta i byggbranschen minskade med nästan 6 % i Kronoberg mellan mars 2023 och 2024.

Möbelindustrin, som minskat sin produktion sedan 2022, signalerar oförändrad produktion framåt och bostadsbyggandet väntas ligga kvar på dagens nivåer på grund av lägre befolkningsökning. Kronoberg som exportregion påverkas även i stor utsträckning av den svaga konjunkturen i Europa²⁴.

- Inom **besöksnäringen** upplevs ett fortsatt stort intresse för naturturism och friluftaktiviteter. Långsiktigt kan klimatförändringarna förändra resmönster och kundbeteenden, vilket på olika sätt påverkar företagen inom besöksnäringen. Nationella anslag för besöksnäringen har begränsats och den nationella strategin för besöksnäring har avvecklats, vilket kan komma att skapa en otydlighet i nationella prioriteringar.
- **Energiförsörjningen**, Elbristen lyfts i många sammanhang som en viktig faktor för näringslivets utveckling framåt. Det är framför allt kapacitetsbrist i elnätet som hindrar expanderings i företag och som kan bromsa omställningen till eldriven trafik (Läs mer om energifrågan på sidan 55).
- Regeringen presenterade i december 2024 en ny proposition om **forskning och innovation** för framtiden, som gäller fram till 2028. Den har fokus på excellens, internationalisering och innovation. De höjda medlen kommer, enligt propositionen, att konkurrensutsättas i högre utsträckning, för att premiera excellent forskning.

Ett fokus är att prioritera utvalda tekniker och högteknologisk forskning och en större koncentration av forskningsmedel till vissa forskargrupper i Sverige. Basanslagen ska också konkurrensutsättas i större utsträckning och mer medel fördelas utifrån hur väl universitetet lyckas ta hem externfinansiering. Detta kommer att påverka verksamheten på Linnéuniversitetet, liksom många andra universitet.

²⁴ Nordea, regionala utsikter 2024

- Det kommer att vara ett ökat fokus på **beredskap och försvar** inom näringslivet under en lång tid framöver. Ett internationellt arbete pågår även kring att stötta Ukraina vid en framtida återuppbyggnad - Rebuild Ukraine. Företag inom infrastruktur, bygg och energi kommer att behövas. Det är branscher där Kronoberg har mycket expertis.
- Livsmedelsverket har, tillsammans med andra myndigheter, flera uppdrag framåt för att bygga upp en **uthållig livsmedelsberedskap**. Detta handlar om att Sveriges befolkning ska ha tillgång till mat och dricksvatten även vid kris och i värsta fall krig.
- Främjarsystemet är i förändring på grund av tufft ekonomiskt läge. Det pågår exempelvis en **reformerings av ALMI** på nationell nivå. Den nya organisationen innebär att de fyra Almi-bolagen inom Småland och Öarna – Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län – läggs ned och ett nytt gemensamt Almi-bolag skapas för hela geografien. Det nya bolaget, Almi Småland och öarna AB, har en betydligt större geografi vilket innebär stora förändringar.

Infrastruktur som stärker Kronobergs position i Sydsverige

Planeringsförutsättningar för perioden 2025–2027

- ☐ EU-kommissionen lanserar framåt flera åtgärder för att **sänka energikostnaderna**. Bland annat presenteras en handlingsplan för betalbar energi och flera initiativ för att stärka tillgången till, och efterfrågan av, hållbar energi. Under 2025 kommer kommissionen att anta en akt för koldioxidsnål vätgas som ska klargöra vilka regler som gäller vid produktion, bland annat för att skapa säkerhet för investerare. En annan akt fokuserar på att öka takten i utfasningen av fossila bränslen i industrin.
- ☐ Europeiska rådet beslutade 2023 om en reglering som innebär strängare utsläppskrav för koldioxidutsläpp för nya bilar och lätta lastbilar, som en del i att uppnå klimatneutralitet år 2045. I praktiken så innebär det ett **förbud mot att sälja nytilverdade diesel och bensinbilar från år 2035**. Länet behöver förbereda sig för detta när det gäller fortsatt utveckling av laddinfrastruktur och säkra elförsörjning.
- ☐ Bygget av tunneln vid **Fehmarn Bält pågår**, och planeras vara klar 2029. Den fasta förbindelsen mellan Danmark och Tyskland kommer att halvera restiden mellan Malmö och Hamburg från 6 till 3 timmar och göra att Kronoberg kommer närmre kontinenten. För att Kronoberg ska gynnas mer av tunneln behöver järnvägen till länet utvecklas. Trafikverkets planering innebär bara dubbelspår Lund – Hässleholm och den sträckan förväntas vara färdiga först någon gång mellan 2043 och 2048.
- ☐ Regeringen har tilldelat Region Kronoberg 1 306 miljoner kronor för att **utveckla länets infrastruktur** de kommande 12 åren. Det är en ökning med 33 procent jämfört med föregående planeringsperiod och innebär en historisk satsning på Kronobergs vägar, cykelinfrastruktur och hållplatser. Nu inleds arbetet med en ny länstransportplan för 2026–2037 som ska styra hur pengarna investeras för att skapa säkra, effektiva och hållbara transportlösningar.
- ☐ Det finns en nationell trend i att bredda den **traditionella infrastrukturplaneringen till en transportplanering**, vilket ökar förutsättningarna för att skapa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning.
- ☐ Trafikverket har i uppdrag att ta fram en **trafikslagsövergripande plan för transportinfrastrukturen 2026–2037**. Regeringen planerar att fastställa planen under 2026. Inför den nya planperioden aviserade

staten att vissa objekt kunde omprövas vilket 2024 gjordes för åtgärden etappen Räppe-Växjö. Det återstår att se om dubbelspår Alvesta-Växjö behöver finnas med i kommande nationell plan 2026–2037.

- **Glesbygdstrafik införs i hela länet 2025** och kan påverka utvecklingen framåt för människor som bor på landet. Den är till för de invånare som har mer än 1 kilometer till närmaste hållplats. Resan går till eller från en valfri adress inom Kronobergs län och till eller från en utpekad hållplats för Glesbygdstrafik.
- EU-kommissionens mål är att vara oberoende av rysk energi till 2027. Tyskland och Frankrike har gjort sig av med sitt beroende av rysk gas och det har skett en del andra satsningar i Europa som ger en viss trygghet inför närmaste årens elpris i vårt närområde. Men det är fortsatt **prisskillnad mellan norra och södra Sverige** genom indelningen i fyra prisområden, vilket skapar snedvriden konkurrens mellan landets företag. Det är oklart vad som händer med elprisområdena, om exempelvis elprisområde 4 kan komma att slås ihop med dagens elprisområde 3.

EU:s mål är att **förnybara källor** ska utgöra 40 procent av energiproduktionen år 2030, en höjning från tidigare mål om 32,5 procent. Stora satsningar har skett senaste åren och mycket är på gång vad gäller vindkraft och solcellsparker i länet.

- Eons **första nationella nätutvecklingsplan** är klar. Den gäller för perioden 2025–2034 och identifierar potentiella utmaningar i att möta den förväntade ökningen i nätkonsumtionen de kommande 5–10 åren. Eons beskrivning av Kronobergs behov är att nya stora anslutningar är av särskild betydelse för utvecklingen av effektbehovet i Kronobergs län framåt. Elbilsladdningar, tunga transporter och så vidare har stor betydelse. De menar även att länet är i en expansiv fas med bland annat industrier och logistikcenter, som i sin tur kan leda till fler bostäder och fler småskaliga verksamheter.

Det finns även ett stort intresse för att ansluta större batterilager och solkraftsparker i länet, vilket kan påverka kapacitetsläget på sikt. Kapacitetsläget varierar i Kronobergs kommuner beroende på kort, medellång och lång sikt. På längre sikt (6–10 år) är det framför allt kritiskt i Lessebo, Ljungby och Uppvidinge²⁵.

- **Gamla mobilnät och kopparnät avvecklas för att ge plats till 4G och 5G.** I slutet av 2025 släcker operatörerna ner 3G-nätet i Sverige, och 2G-nätet fasas ut över något längre tid (2027). Under 2025. och en bit in på 2026, är det troligt att mobiltäckningen kan upplevas som ganska labil i vissa områden för att sedan stabiliseras successivt.

²⁵ Eon, Nätutvecklingsplan 2025–2034

En utmaning de närmaste åren är att många platser fortfarande är beroende av 2G/3G, vilket kan medföra driftstörningar i samhällsviktiga funktioner och påverka företagare, framför allt på landsbygd.

SUMMERING AV MÅLEN I GRÖNA KRONOBERG, SLUTSATSER OCH REFLEKTIONER UTIFRÅN PLANERINGSFÖRUTSÄTTNINGARNA

Den tidigare regionala utvecklingsstrategin – Gröna Kronoberg – bestod av sju långsiktiga mål. Det går i dagsläget inte att redovisa måluppfyllelse för hela strategiperioden på grund av eftersläpning av statistik, förutom för två mål. För inrikes flyttnetto uppfyller vi målet, men inte för självskattad hälsa. Vi gör bedömningen att vi troligtvis kommer uppnå ytterligare tre mål. En summering av utvecklingen för respektive mål presenteras nedan.

Vi växer i öppna och hållbara livsmiljöer

- **Inrikes flyttnetto** har under strategiperioden haft en stor variation med såväl förbättringar som försämringar. Men trots det har vi i det totala ett förbättrat inrikes flyttnetto, med undantag för kvinnor. Likt tidigare år är det främst åldersgruppen 20–29 år som under 2024 flyttar från Kronobergs län till andra län än tvärt om.
- **Utsläppen av koldioxid** minskar igen efter en liten ökning året innan. Dock är inte minskningen tillräckligt stor för att nå målet och det finns inget i den historiska utvecklingen av koldioxidutsläppen som tyder på att vi kommer nå målet om 1,5 ton per år och länsinvånare år 2025.

Vi växer av en cirkulär ekonomi med förnyelseförmåga och ett ökat humankapital

- Det är fortsatt troligt att Kronobergs län kan uppnå målet om att **produktiviteten** ska öka mer i länet jämfört med riket under strategiperioden. Dels utifrån att Kronoberg placerade sig högre än riket respektive år under perioden 2021–2023. Dels utifrån historisk utveckling då länet i samband med kriser uppvisat en god omställningsförmåga.
- Målet att den **sysselsatta dagbefolkningen** ska öka mer i Kronoberg än riksgenomsnittet exklusive storstadsregionerna fram till år 2025 ser ut att kunna uppfyllas. Detta utifrån den historiska utvecklingen med god tillväxt under strategiperioden. Avståndet till riksgenomsnittet exklusive storstadsregionerna minskade dock något år 2023 utifrån en något svagare utveckling i Kronoberg.
- Målet om en **sysselsättningsgrad** på minst 80 procent för både kvinnor och män år 2025 är nära att uppnås. Männen ligger redan över gränsen, trots en förväntad minskning till 81 procent 2024. Kvinnorna ligger något under målet, och med en oförändrad prognos på 79 procent kan det krävas ytterligare insatser för att nå upp till 80 procent.
- Utvecklingen av den vuxna befolkningens **självskattade hälsa** har totalt sett försämrats under strategiperioden, dock har könsskillnaden minskat. Trenden bland barn- och unga går också den i fel riktning och den

självsfattade hälsan har försämrats bland nästan alla årskurser. Det är därmed fastställt att målet om en förbättrad självfattad hälsa bland befolkningen i Kronobergs län inte uppfylls under strategiperioden.

- Med en andel på 72 procent **förnybar energi** år 2023 och en ökningstakt på drygt 20 procentenheter under de senaste nio åren, krävs en ytterligare ökning på minst 8 procentenheter inom två år för att nå målet. Eftersom merparten av elproduktionen är helt förnybar, behöver åtgärder främst riktas mot att fasa ut oljeprodukter, kol, torv och andra fossila bränslen.

Om vi ska **summera insatser** som skett under året så blir det tydligt att många saker är i gång som går i linje med den nya Regionala utvecklingsstrategin och EU-politiken. Vi samverkan även i större utsträckning i större geografier, då vi brottas med samma utmaningar och kan maximera våra resurser när vi gör tillsammans.

Reflektioner för framtiden utifrån 1:1 anslagen

- Den höga efterfrågan på medfinansiering tyder på att ett utökat anslag skulle vara önskvärt eller att andra regionala medel skulle kunna "avlasta" anslaget en del när det gäller projektverksamheten. Det löser dock inte problematiken kring krav på *annan* medfinansiering. Det finns ofta en önskan om att länet (Region Kronoberg som aktör inkluderat) behöver bli bättre på att "ta hem medel" – både EU och nationella medel. Men i princip alla fonder/program/utlysningar kräver just **medfinansiering**; vilket även gäller 1:1-anslaget.
- Det finns det sällan tillgång till denna typ av fria medel. Vilket ofta är utmaningen för många av länets aktörer, t.ex. kommunerna. Liksom att de inte har kraft att ta ansvar för och driva projekt. Utgångsläget för just 1:1-anslaget är därför fortsatt att medlen behöver prioriteras till **uppväxling av strukturerpåkande (EU-)projekt**, samt till medfinansiering av företagsstöd.
- Företagsstödshanteringen sker på Region Kronoberg i nära samverkan med Almi Kronoberg; detta har varit en **bra modell**. Det är Almi företagen möter i ett initialt läge för rådgivning inledande vägledning. Det är även Almi som avsatt resurser för bland annat kundkännedomsprocessen: djupare kontroll av verklig huvudman, ägarandel, intressenter i bolaget, sanktionslistor, skatteskulder, säkerheter, likviditet/soliditet, släktskap (bulvaner/målvakter) m.m. Det är i dagsläget oklart om denna samverkansmodell tillåts fortsätta när Almi under året ombildas till ett större bolag för en större geografi.

Oavsett ovan är det fortsatt genom strukturerpåkande projekt och direkta företagsstöd som anslaget bedöms göra mest nytta. I insatser som skapar bättre

förutsättningar för länets konkurrenskraft, där Region Kronoberg tillsammans med andra aktörer arbetar med både länets konkurrensfördelar (S3 till exempel) och utmaningar kopplat till innovationsgrad, digitalisering, kompetensförsörjning, energi- och el-området samt frågor kring cirkulärt/omställning.

Vad gäller **strukturfonderna** krävs fortsatt mobilisering för att säkerställa att de återstående medlen i EU-programmen används på bästa sätt. För regionalfondens del bör insatser riktas särskilt mot mål **1.2: Säkra nyttan av digitaliseringen**, **1.4: Kompetens för smart specialisering och omställning** samt **2.1: Främja energieffektivitet**. Inom socialfonden bör fokus ligga på att stärka insatser för långtidsarbetslösa.

Vad gäller **påverkansfaktorer** framåt står det klart att många stora processer pågår just nu som kan komma att påverka Kronobergs utveckling. Det är en osäker period framåt kring EU-finansiering och vad EU och Sverige utifrån EU-politiken kommer att prioritera. De flesta indikationer, både från läckta dokument och rapporter, tyder på att en **centralisering av hanteringen av EU-medel** kommer att ske.

Regionernas minskade förmåga att själva styra över medel från strukturfonderna bidrar till en försvagning av den regionala nivån. Länens utmaningar och behov riskerar att hamna i skymundan och kommer konkurrensutsätts mot utmaningar i hela landet. Region Kronoberg bör ta en aktiv roll i denna process, både genom att lämna synpunkter vid samråd och genom att samla oss med andra regioner, för att stärka vår röst.

Region Kronoberg förbereda sig på vad detta kan betyda för den regionala utvecklingen i länet. Genom att redan nu ha en beredskap kan vi stå bättre rustade inför en ny programperiod och minska risken för att regionalt inflytande över viktiga utvecklingsmedel går förlorat. Länets aktörer behöver arbeta med att **söka andra finansieringskällor och nya samarbetspartners** än de länets aktörer huvudsakligen arbetat mot.

Det framgår att det även inom flera andra områden pågår en period av centralisering och effektivisering. Det finns exempelvis en risk att den nya forskningspropositionen skapar en ökad uppdelning mellan starka och svaga forskningsmiljöer. Det är viktigt att länets aktörer belyser betydelsen av universitetet för länets utveckling.

Vi ser framåt med spänning fram emot att bidra till och ta del av utredningen av den framtida regionala utvecklingspolitiken (SVESAM). Vi står också samtidigt för en spännande period med mer medel till infrastruktursatsningar i länet, ett nytt trafikförsörjningsprogram och länstransportplan.

Vi är i en ny strategiperiod för den Regional utvecklingsstrategi. Alla länets aktörer behöver fortsatt hålla blicken högt och ha fokus på vart vi ska - mot förflyttningarna i Framtidens Kronoberg i världen!

Den trycker även på gemensamt ägarskap där vi ser till att målbilden blir verklighet genom att:

- **Stärka samverkan inom länet och med andra län**
- **Öka samverkan internationell och nationellt**
- **Stärka samverkan mellan olika politik- och sakområden**
- **Stärka varumärket Kronoberg och Småland**

Det tror vi är vägen framåt!